

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

7

ANTVORSKOV
HØJSKOLES
AARSSKRIFT

1939

UDGIVET AF
ANTVORSKOV HØJSKOLES ELEVFORENING

Statens pædagogiske Studiesamling
København

ANTVORSKOV
H Ø J S K O L E S
AARSSKRIFT

1939

Trykt som Manuskript
Udgivet af Antvorskov Højskoles Elevforening
Sorø Amtstidende — Slagelse

Midt i en Jerntid —

DET er igen „midt i en Jerntid“. Hvor meget vi end har talt om og tænkt paa „den næste Krig“, havde vi alligevel ikke rigtig gjort os det klart, at vi kunde komme til at opleve endnu en Verdenskrig med alt, hvad den fører med sig og kan komme til at føre med sig ogsaa for os. Maaske kommer vi trods alle bange Anelser ikke med. Maaske oplever vi igen dette at balancere paa den knivskarpe Bjergryg med Krigsafgrunden gabende til begge Sider. Men vi skal nok komme til at mærke Virkningerne af Krigen, baade direkte og indirekte, for vort Land og Folk.

Vi møder allerede Vanskelighederne, en Verdenskrig afstedkommer, ogsaa for smaa neutrale Lande, Vanskeligheder, der dels er af ydre, dels af indre Art. De økonomiske mærker vi straks, Erhverv efter Erhverv rammes, vel ikke lige haardt alle, men før eller senere skal det nok naa Raden rundt, for der er ikke den ringeste Udsigt til en Gullashperiode denne Gang, og det er sikkert, trods alt det tillokkende ved Guldet, noget, vi ikke skal være kede af. Det var ikke rart i sin Tid at vaagne op med Tømmermænd bagefter. — Nej, det bliver svære Tider baade for de mange Hjem ud over Landet og for vort Folk som Helhed. — Med de økonomiske Vanskeligheder følger saa gerne de sociale med Dyrtid, svigtende Forsyninger, Rationering og Arbejdsløshed.

Op over det altsammen rager den Vanskelighed, der bestaar i at styre vort lille Lands Baad klar af Brændingen i Storpolitikkens Hav. Vi ser i denne Tid et lille Folk, som staar os nær, det finske, kæmpende en fortvivlet diplomatisk Kamp for at redde Selvstændigheden, den, de har kæmpet for i Aarhundreder, mistet og vundet igen.

Vem täljde väl de striders tal,
som detta folk bestod,
då kriget röt från dal til dal,
då frosten kom med hungerns kval,
vem måtte allt dess spillda blod
och allt dess tålamod.

Ja, vi sender i disse Dage mange Tanker til dette Folk med Bøn om, at

det maa bevare sin Frihed. Vi kan ikke undgaa at tænke paa, at noget lignende, som Finnerne er stedt i for Tiden, en Dag kan banke paa vor Dør. —

Men Krigens Virkninger er for os ogsaa af indre Art. Vi rammes af den i vort Menneskeliv. Det kan ikke være andet, end at de Bekymringer, Vanskelighederne avler, undergraver vor Sindsro, stjæler Humøret og svækker Energien. Det kan blive, som om tykke Tæpper rulles ned for Sjælens Vinduer, saa Sansen for de aandelige Værdier, netop dem, der skulde styrke os, sløves. — Ikke mindst rammer dette vor Ungdom. Det ses maaske ikke saa meget; tilsyneladende kan den være glad og ubekymret, men under Overfladen kan den unge Mand eller unge Pige, der med Smil og Latter svinger sig i Dansen, være mærket af Tidens Mørke. Den økonomiske Krise, vort Land har gennemgaaet, har givet os Erfaringer ogsaa paa dette Omraade. Dens Virkninger har — især for Landboudommen — været en Pessimisme, et Sortsyn, der er uhyggelig. Man kan blive rystet ved at møde hos unge en Usikkerhed med Hensyn til Fremtiden, en Udsigtsløshed, en Angst for at tage fat selv, en Følelse af at være paa Tilbagetog. — Naar der ikke er Gnist af Lys forude, men kun Famlen og Usikkerhed, saa søger Ungdommen ind i en tryggere, garanteret Tilværelse. Derfor faar vi denne Folkevandring ind til Byerne og Byerhvervene i en naiv Tro paa, at der er flere Muligheder og større Tryghed. —

Hvad er da under disse Forhold vor Opgave i Samfund, i Hjem og i Skole, hvor skal alle vi, hvem Ungdommens Vel ligger paa Sinde, og som forstaar, hvad her staar paa Spil, sætte ind?

Vi maa af alle Kræfter bygge Værn mod at blive overrumplet af Vanskelighederne og lammet af Mismodet. Det er en Livsnødvendighed for os som Folk at bryde Pessimismen hos Ungdommen. Vi maa paa en eller anden Maade give dem Mod igen, give dem Tro paa Fremtiden, give dem Pionersind, der holder ud under Modgang.

Jeg vil pege paa nogle Omraader, hvor vi skal sætte ind for at løse denne Opgave. Og det kan ikke nytte at sige, at under Krigsforhold maa vi nøjes med at klare Dagen og Vejen. Vi maa have Kræfter til at se længere ud end til Eksportmuligheder, Rationering og Benzinrestriktioner.

Vi skal ordne det saadan, at de, der har Evner dertil, faar Mulighed for at skabe sig en Eksistens paa Landet ved det Arbejde, der legemligt og aandeligt, menneskeligt og folkeligt, er det sundeste, der gives, *Bondens Gerning*. Denne Tilværelse skal ikke være garanteret i alle Ender og Kanter, men Muligheden skal være der. De unge skal kunne faa Jord til en rimelig Pris.

Det er det ene. Det andet er, at vi skal sørge for, at vore Unge faar de Kundskaber, Tiden og Arbejdet kræver. Uden dem gror Mindreværds-komplekserne frem og i deres Spor Sløvheden og Ligeegyldigheden, der bliver som en Svamp, der underminerer Karakter og Arbejdsmod. Vi maa paa en eller anden Maade planlægge de unge Landmænds Læretid og Uddannelse saadan, at de unge selv faar Bevidstheden om, at det er en Læretid, hvor der skal samles Kundskaber og indøves Færdigheder og ikke bare et Slid, hvorved man kan tjene en større eller mindre Løn. Det ranker Ryggen og giver større Glæde ved Arbejdet at vide, at man er *faglært*. Man kan jo blive fortvivlet ved at se unge Landmænd smide hele deres Uddannelse væk for at komme ind og faa Lov til at køre med Trillebør paa en Fabrik. — Denne Uddannelse skal formes saadan, at den ikke bryder med det Husbondsforhold, vor Landbostand har bevaret i Modsætning til Industrien. Der er Værdier i dette Forhold, vi ikke vil miste. —

Ogsaa vor Byungdom maa nævnes i denne Forbindelse. Der har i de sidste Aar været talt og skrevet meget om Ungdomsarbejdsløsheden og dens ødelæggende Hærgen. Det Spørgsmaal er saa vist ikke løst hverken ved at tale om Understøttelsernes Utilstrækkelighed eller deres skadelige Virkninger. Der gøres nu ved Ungdomslejre og paa anden Vis Forsøg paa at hjælpe disse unge paa ret Køl. — Men man er nær ved at glemme den *arbejdende* Ungdom. Som om alt var i Orden for dens Vedkommende, bare de har Arbejde! Ogsaa den faglærte unge Arbejder og Kontormand, hvis faglige Uddannelse der er sørget for paa forskellig Vis, trænger til at faa sin Horisont udvidet og ved sund Oplysning sat sin Viden ind i en Sammenhæng. Skal hans — eller hendes — Verden ikke blive en materialistisk Trædemølle, delt mellem et Lønslaveri og et indholdsløst Forlystelsesjageri i Fritiden, maa der skabes dem Mulighed for at supplere den faglige Uddannelse med et Højskoleophold, hvor der lægges Vægt paa de menneskelige og folkelige Værdier, paa det, der kan styrke Karakteren og skabe et *helt* Menneskeliv.

Men hverken økonomiske Muligheder eller Kundskaber hjælper, hvis *Livsmodet* mangler. Der har paa en eller anden Vis i de sidste Slægtled manglet noget i Ungdomsopdragelsen. Der er blevet udklækket Individuer, Enkeltpersoner, Mennesker, hvis Glæde eller Sorg, Tilfredshed eller Utilfredshed senere i Kampen for Tilværelsen var afhængig af, om det gik dem, deres Kone og deres lille Hassan med de skæve Ben godt eller daarligt. Det er bekvemt for dem, der er ovenpaa og har Medvind, men for dem, der oplever Nedgang og Mod-

gang, betyder det Fortvivlelse. Der stod de gamle sikrere. De følte et Ansvar, der gik længere ud, og som løftede og gav Kræfter, Ansvaret for Slægten, for Jorden, for Folk og Land. Nutiden var kun et Punkt paa en lang Linie, der gik fra Fortid ud i Fremtiden. Vor Ungdomsopdragelse skal rumme en Forkyndelse af en saadan Sammenhæng. Vor nervøse, ængstelige Tid trænger til den Ro, der følger af at være kædet ind i Fortid og Fremtid. Det styrker at føle sig som Fortsætter.

Lær af døde Slægters Sliden
 eget Arbejds Værd,

siger Viggo Stuckenberg. Og i Historiens Sang siger Aakjær:

Din egen Dag er kort, men Slægtens lang,
 læg Øret ydmygt til dens Rod forneden,
 Aartusind toner op fra Træets Rod,
 mens Toppen suser imod Evigheden.

Ligesom Bladet i sin korte Levetid giver Vækst til den store Stamme, saadan ogsaa vi:

Lad mig kun flagre hen som Blad i Høst,
 naar du, mit Land, min Stamme, frit maa leve.

— Skal dette faa Kraft, blive Kød og Blod i os og i de unge, saa maa det gennemlysnes af et Evangelium. Først dette menneskelige: *det er en Tjeneste*, du skal yde, det er en Plads, du er sat paa. Du skal holde din Plads i Rækkerne og gøre din Dont, om det saa gaar op eller ned.

Dernæst dette, som ikke er fra Mennesker, det, som alt det andet skal bygges paa, om der skal blive Kraft i Livssynet og i Livsmodet: *det ligger i Guds Haand!* Det er ikke et Puslespil af Tilfældigheder. Gud har en Mening med det og med dig. Du er i Livets Skole og har faaet en Lektie for, som du skal lære. —

Dette er vor Folkeoplysnings Maal med Ungdommen, saadan som den danske Folkehøjskole har arbejdet mod det gennem Aarene. Er *det* for lidt? Er *det* at smide Pengene ud af Vinduet? Mon ikke det er paa Tide, at det danske Folk — ikke mindst Landbostanden, Folkehøjskolens Arbejdsfelt gennem næsten hundrede Aar — besinder sig paa, om der er Raad til at undvære Folkehøjskolen med dens Arbejdsmaal og Arbejdsmidler. Al Respekt for de dygtige Fagskoler og den faglige Dygtighed — hvis ikke den folkelige og menneskelige Grund er lagt i et Menneske, hvis ikke Livsmodet er vakt og

styrket, saa hjælper det intet. Det er Menneskelivets Kilder, der skal rinde frisk og stærkt, rensende i usunde Medgangstider, styrkende og højnende i udmarvende Nedgangstider.

Her kaldes der saa stærkt som før og mere tiltrængt end nogensinde paa Samarbejde mellem dem, der i en ond Tid véd, at vort bedste Værn ligger i en vaagen, aandeligt sund og stærk Ungdom.

ERIK B. NISSEN.

Træk fra Højskolelærernes Islandsrejse.

SENT om Aftenen, den Dag Krigen brød ud, kørte to Rutebiler med danske Højskolelærere og -lærerinder ind paa en Højskole oppe i det nordlige Island. Der havde været noget i Vejen med Motoren, saa det var blevet sent, før man kom et Sted, hvor man kunde faa Nattelogi og Mad. Dér kom saa Budskabet om, at Krigen var brudt ud. Ganske stille stod hele Rejseselskabet, man hørte kun enkelte lavmælte Udbrud; en Forstander, der overtog sin Skole midt i Krigsaarene, sagde til sin Kone: „Ja, saa skal vi igennem alt det een Gang til!“ — Efterhaanden kom ind over dem alle en Uhyggefølelse ved at være saa langt hjemmefra i en saadan Tid — uden nogen ordentlig Besked om, hvad der skete derhjemme, hvordan det stod til, og uden Mulighed for at kunne træffe Dispositioner, der maaske var nødvendige.

Ankomsten til Reykjavik næste Dag erfarede man, at Skibet ikke gik, og Afrejsen udsattes Dag for Dag. Det var Krigsforsikringen, der skulde ordnes, og ny Rute fastlægges. Tre Dage gik, saa lykkedes det for Størsteparten af Rejseselskabet at faa Billet til et norsk Skib og komme af Sted. Tæt stod Folk paa Havnekajen, da det første Skib efter Krigsudbruddet stod ud af Havnen; med blottede Hoveder stod de og hørte de Danske synge den islandske Nationalsang. Saa svandt Solen væk fra det store Fjeld Esja, og Reykjavik laa i Aftenskumringen, hvor Lysene tændtes. — Efter halvandet Døgn's Sejlads tonede et Krigsskib ud af Regntykningen og signalerede til den norske Dampers om at standse, to Torpedobaade og en stor Krydser dukkede yderligere op, og mens Damperen laa og vuggede paa Atlanterhavsdønningerne, lagde en Robaad med to engelske Officerer til og kom op ad Lejderen for at efterse Papirerne. Efter to Timers ængstelig Venten fik Skibet Lov til at fortsætte. Senere mødte man Flyvere og forstod, at der blev holdt Vagt ude paa det store Hav. Det var en Befrielse, da man endelig saa Norges Skærgaard dukke op forude. Saa var man næsten hjemme.

Saadan endte den Rejse, min Kone og jeg, takket være nogle gode Venner paa Egnen, fik Lov til at være med paa, en Rejse, der i en sjælden Grad var rig paa Oplevelser, Indtryk og Erfaringer.

Gennem flere Aar var Turen planlagt af Foreningen af Højskoler og Landbrugsskoler og særdeles vel tilrettelagt. Den første Uge samledes alle Deltagerne, 60 ialt, paa en Højskole 100 km Øst for Reykjavik, Laugarvatn, en stor moderne Skole, hvor vi i Dagene 23.—29. August hørte Foredrag om Islands Forhold i Fortid og Nutid. Ind imellem var der arrangeret Udflugter med Rutebiler til Steder berømt for deres Historie eller Naturejendommelighed. — Ved disse Foredrag og Ture oplevede vi det Island, de gamle Sagaer fortæller om, for hvor man saa kommer, ligger de gamle Gaarde, hvor Sagaens Mænd og Kvinder levede, og Islænderne kan deres Historie, som var det deres egen Slægtshistorie. Dér boede Njal og Bergthora, dér red Gunnar fra Hlidarendi, dér, paa Thingvallasletten, havde de islandske Høvdinge deres Boder, og her holdtes Altinget. Der var Historier at fortælle om alle Gaardene, tragiske, skæmtende eller Spøgelseshistorier. En Islænder sagde: „Jeg fylder mine Børn med Sagn og Historier“, og da Datteren sagde: „Ja men, Far, vi bliver ogsaa saa mørkerædte“, svarede han: „Man *skal* være mørkeræd.“ Ja, der er fortalt, saa man glemte Kulden i de smaa uopvarmede, lavloftede Stuer, hvor man siddende paa sine Hænder frøs, saa Tænderne klaprede i Munden.

Men først og fremmest mødte vi *det nye Island*, et Land, der ikke vil nøjes med at være et historisk Museum eller et Turistland med naturhistoriske Mærkværdigheder, men med et lille modigt Folk, der kæmpende med store Vanskeligheder søger at føre Landet ind i Rækken af moderne Stater.

Efter Aarhundreders Sløvhed i Fattigdom og Forkuethed er Folket vaagnet op til Kamp for Selvstændighed og Frihed. Loven af 1918 stillede Island som et frit Land i Personalunion med Danmark.

Men samtidig har dette Vulkanernes Land været ude for en Omvæltning som aldrig før. Den sidste Menneskealders Udvikling har som i et Spring ført Landet fra Middelalder ind i Nutiden. Et enkelt Tal viser denne Revolution:

1880 boede paa Landet 95 pCt. af Befolkningen.

1939 bor paa Landet kun 40 pCt. af Befolkningen, medens 60 pCt. bor i de hastigt voksende Byer, deraf en Trediedel af hele Folketallet i Reykjavik.

En saadan Omvæltning har selvsagt de største økonomiske, sociale og kulturelle Forandringer til Følge. *Fiskeriet* er vokset fra at være et lille Bieerhverv for Bønderne ved Kysten til at blive et Hovederhverv, der beskæftiger Tusinder.

En *Industri* er kommet til og trives især i disse Afspærringstider.

Men ikke mindst kræves der en Omlægning og Udvikling af det gamle

Hovederhverv, *Landbruget*. Den gamle Tid, hvor Gaardene laa som smaa selvforsynende Verdener hver for sig, er forbi, Gaardene maa følge med Tiden. Græstørvshusene viger for moderne Betonhuse, Folkeholdet maa indskrænkes, og Lønningerne sættes op; det kniber at holde de unge fast ved Landbruget. Byen lokker. Der rejses Højskoler og Landbrugsskoler for at dygtiggøre Landboudommen og give dem Lyst og Mod til at tage Arbejdet op, det Arbejde, der skal og maa gøres for at modernisere det islandske Landbrug.

Vi besøgte en *Forsøgsgaard*, hvis Leder var Elev fra en dansk Landbrugsskole, og saa, hvilke imponerende Resultater der kan naas, om Jorden behandles rigtigt. Mandshøjt Korn bølgede dér, hvor før sure Udmarker, fulde af Tuer, kun gav mager Græsning. Vi saa et moderne *Mejeri*, hvis Leder var en Dansker med 12 danske Mejerister til Medhjælp, et Mejeri, der behandlede Mælk fra et Omraade, hvor den fjerneste Leverandør boede 120 km borte. Mejeriet stod i nært Samarbejde med Brugsforeningen, hvis Varer blev bragt ud af de samme Biler, der hentede Mælken.

Og vi saa *Gartnerierne*, der opvarmes af Varmekilderne, saa der ikke er en Øres Udgift til Brændsel. Ogsaa her traf vi Danskere i ledende Stillinger. Lige i Nærheden af et af disse Gartnerier var det danske Firma Højgaard & Schultz i Færd med Boringer, der skal skaffe varmt Vand til at forsyne hele Reykjavik med Centralvarme, Boringer, der giver 300 l kogende Vand i Sekundet ganske gratis op af Jorden.

Ja, disse Varmekilder! Der var een ved Laugarvatn, der varmede hele Højskolen op, ligesom de andre Højskoler i Landet har hver sin Varmekilde, de er bygget ved og faar Varme af til baade Køkken, Stuer, Svømmehal og Dampbad. — Det var bare eet af de mærkelige Naturfænomener, vi saa. Mægtige Vandfald drøned og brusede, uhyggelige Svovlkilder boblede og stank, Geysir sendte sin vældige Dampstøje brølende op fra Dybet, da vi først havde ofret for 150 Kr. Sæbe til den for at vinde dens Gunst og Naade, eller var det mon af en anden mere videnskabelig Grund? — Og som Ramme om alt dette en Natur, der især under de mærkeligt skiftende Belysninger greb os alle med sin Skønhed. De samme Fjelde kunde snart næsten glitre i Solen, snart ligge blaasorte, med de vældige Isjokler skinnende bagved. Gennem Skydækket slog Solpletterne ned og flyttede sig henover Fjordens Vand, Tunets dybtgrønne Friskhed, Udmarkernes brune Lød og Lavamarkens forrevne Trolddomsverden.

Mærkeligt maa det være at leve i et saadant Land! Og saa de vældige

Ødemarker, knugende og trøstesløse, intet kan der gro dér. Langt er der mellem Gaardene. En Islænder, der under et Besøg paa Lolland blev spurgt om, hvor mange Tdr. Land hans Ejendom var paa, vilde først ikke ud med Sproget, men da man trængte paa, svarede han med et Blik ud over Egnen: „Aah, den er vel som Sognet her!“ Saa stor er en islandsk Bondegaard — men det er Udmark det meste! Det giver Afstande. Og derfor maa man i vore Dage, hvor der med indskrænket Folkehold ikke bliver Tid til som i gamle Dage selv at klare Børnenes Undervisning rundt paa Gaardene, og hvor Kravene til Kundskaber nu gaar videre end til, hvad man før kunde klare sig med, bygge Kostskoler, hvor Børnene paa Landet i Alderen fra 10—14 Aar hveranden Maaned samles og bor paa Skolen en Maaned.

Saadan har Island sine særlige Problemer og maa finde sin særegne Maade at løse dem paa. Selv en kort Studierejse deroppe giver en et overvældende Indtryk af de Opgaver, det lille, fattige Folk har at bakse med, naar det skal ind i Række med andre moderne Samfund og følge med.

Er det islandske Folk i Stand til at løse disse Opgaver uden at sætte sit nationale Særpræg overstyr, uden at miste den rolige Udviklings Balance?

Ja, vi danske Højskolefolk fik med os hjem et Indtryk, der ragør op over alt det andet, vi saa og hørte, et mærkeligt Indtryk af et Folk, der formaar paa levende Maade, ikke ad Omveje gennem Videnskabsmænd og Lærere, at forbinde Fortid og Nutid. De gamle historiske Minder, Sagaerne og Skjaldedigtningen, er ikke døde Skatte, men levende Alméneje. Sproget er paa forunderlig Vis bevaret i sin Renhed, saa det er det samme som i gamle Dage. Saadan er der sprogligt og aandeligt Fællesskab med Fortiden til Styrke og Gavn for en travl og omtumlet Nutid.

Man skal bedømme et Folk, ikke efter dem, der sover, ikke efter Bagstræberne eller dem, der køres overende af alt det nye, men efter de bedste Kræfter i Folket. Og der er i det lille Folk, der spredt ud over den store Ø har saa store Vanskeligheder at slaas med, store, rige Kræfter. Der er Digtere, som vi her i Danmark kun kender nogle faa af, mens andre, meget større, ikke kendes, fordi deres Værker taber for meget ved at oversættes. Der er Digtere, der vilde have haft Verdensry, hvis de havde digtet paa et Verdenssprog. — Malere er det ikke sært, man finder mange af i et Land med Belysninger, Farver og Stemninger som Island. Billedhuggere har Folket ogsaa fostret. I Museet for den største af dem: Einar Jonsson, fandt vi Kunstværker af den Slags, der huskes.

Et af dem hed „Daggry“ og forestillede en Kvindeskikkelse, der hæver sig ud af Mørkejættens Favn. Det er *Mennesket* i dets Kamp mod Mulm og Mørke og Materialisme, den higende Længsel i stadig Kamp mod den vældige Magt.

Et andet var Mindesmærket for Islands store Salmedigter Hallgrímur Pjetursson, der døde som spedalsk. Man ser den syge Digter ligge nedbrudt og ødelagt af den frygtelige Sygdom paa sit Leje, men over ham hæver hans Aand sig, løftende Korset opad mod det høje, mægtig ved Kraften fra oven, dragende den store salmesyngende Menighed op bag sig, Hovede ved Hovede.

Saadan taler Islands Folkesjæl gennem Sagaer, Digtning og Kunst sin alvorlige Tale ogsaa til Nutidsmennesker om menneskelige Kræfter og Menneskets Afmagt.

Jo, der var saa vist noget at hente deroppe paa Sagaøen!

ERIK B. NISSEN.

Tidstanker.

Paa Fredsfronten.

Vil, der husker, hvordan Verdenskrigens forskellige Perioder øvede deres Indflydelse paa Menneskers Sind, oplever nu Gang paa Gang Gentagelser. Der er nu for Eksempel Fristelsen til at sløves over for Krigens Rædsler og uhyggelige Begivenheder. Hvem kender ikke til det nu igen?

Da Krigen blev Alvor, og Tyskerne gik ind i Polen, rystedes vi. Og Søndag den 3. September, da England og Frankrig erklærede Tyskland Krig, var en uhyggelig Dag, man vil huske længe. Vilde nu ikke Danmark blive inddraget i Krigen, naar England og Frankrig skulde støtte Polen? Og Dagen efter, da Bomber kastedes ned over Esbjerg, følte man det, som vort fredelige Land havde haft Besøg af Krigen. Og senere: Flyvesedler kastedes ned over Sønderjylland, helt op til den gamle Grænse. Aviserne brugte deres store Overskriftstyper. De voksede Dag for Dag og blev endogsaa større end Typerne i Bladets Hoved. Et Eftermiddagsblad drev det saa galt til at lade de mest sensationelle Meddelelser trykke med rødt.

Men saa var Toppen ogsaa naaet i saa Henseende. Dag efter Dag gik af den første Krigsmaaned, og Krigen drev til Dato uden om vort Land, Gudskelov. Og forundes det os stadig at holde os uden for Rædslerne, bliver det sikkert ikke først og fremmest Angsten og Trykket over Sindene, man skal tænke paa. Det bliver at kæmpe mod Fristelsen til at tage Begivenhederne vanemæssigt, til at sløves. Fristelsen til at blive Gratis-Tilskuer.

Dette at være neutral vil jo ikke sige, at man skal holde sig uden for i den Forstand, at det ikke kommer én ved. Fredens Folk har i høj Grad en Opgave at røgte i Krigens Tid, nemlig den at arbejde paa at holde Sindene i Ligevægt og forberede en god Atmosfære for Freden, naar den engang kommer. Biskop Berggrav sagde forleden i en Tale til norske Studenter: „Der er noget ubestemmeligt og dog konkret, der hedder Tidens Atmosfære, og den er vi alle med til at bestemme.“

Ja — men der er ogsaa noget, der hedder Krigstidens Atmosfære. I de

krigsførende Lande bestemmes den af Krigens Udfoldelse og den Maade, Krigens føres paa, af dens Vold og Uhygge, saa selv om Folkene før Krigens havde venlige Følelser for hinanden og maaske bad inderligt om at undgaa Krigens, fyldes Atmosfæren dog Dag for Dag i de krigsførende Lande med Krigsstemning, med Strid og Had, og forblinder Folkene, saa det bliver svært, om Krigens skal vare længe og blive blodig og raa, at se uheldet til hinanden og svært for dem at være med til at bygge paa en retfærdig og lykkelig Fred. De krigsførende Folk maa være optagne af at føre Krigens til Ende, og det undgaaes næppe, at Krigslidenskaben hidses op hos *dem*.

Men *her* har netop Fredens Folk i de neutrale Lande *deres* store Opgave: at medvirke til at skabe en Atmosfære, der kan forberede en retfærdig Fred, der ikke bærer Spiren i sig til nye Krige, men bygger paa Forstaaelse mellem Folkene.

For at kunne være med dertil, maa Fredens Folk vogte sig for Fristelsen til at blive sløve og ligegyldige under det vanemæssige. Dernæst maa de have Tro paa, at det kan nytte at arbejde paa en retfærdig Fred. En bedre og retfærdigere end Versailles-Freden, der paa flere Punkter bar Spiren i sig til en ny Krig. De, der i deres Sind og Omgivelser stænger for en retfærdig Freds Muligheder, forgifter Freds-Atmosfæren. Dette, at „ikke noget kan tænkes anderledes, er al Nyskabelses Fjende“. Det maa være de neutrale Folks store Opgave — og først og fremmest deres — at bevare Troen paa en retfærdig Fred og berede den.

Biskop Berggrav minder i sin Studentertale om, at Fredens Folk maa søge at finde den virkelige Sandhed om Verden, om Krigens, om Tyskland og om England. Ikke tage Parti, som man gør det paa en Sportstribune, hvor man „holder“ paa denne eller hin. Men saa roligt som muligt søge den inderste Aarsag til Krigens. Direktør Marcus Rubin skrev under Verdenskrigen: „Spørg ikke efter *den* eller *de* skyldige. Men spørg efter Aarsagerne til, at dette i det hele taget fik Lov til at bryde løs.“

Vi lykkelige Fredens Folk, der nu føler Fristelsen til Ligegyldighed og Sløvhed, vi vil ikke glemme, at vi ogsaa har en Front, hvor vi daglig maa give Møde — Fredens Front. Vi vil, hver paa sin Plads, arbejde paa at skabe den Atmosfære, der tilskynder en retfærdig og lykkelig Fred, naar Krigens engang stilner af.

Naar Stormen rejser sig,

indstiller Skibskaptajnen sig snarest paa den nye Situation for at klare den paa bedste Maade.

En pludselig og gennemgribende Hændelse kan komme over et Hjem, saa det bliver nødvendigt at lægge baade Levevis og Arbejde om efter de nye Forhold.

Paa lignende Vis kan det gaa i en Stat, at man pludselig maa til at ændre baade Love og Styresæt efter at tage Sigte paa de nye Tilstande. Og den enkelte Borger maa lægge baade sine Planer og sit Arbejde om.

Alt dette erfarer vi tilfulde i disse Dage.

Hvordan saa under vort Arbejde med Ungdommen? Kan *det* fortsættes paa samme Maade som hidtil?

De Møder, jeg har overværet siden Krigens Udbrud, har i høj Grad været præget af den alvorlige Tid. Selvfølgelig. Det er vanskeligt at tale om andet end det, der optager Sindene saa stærkt.

Et andet og vist større Spørgsmaal er sikkert vore Ungdomskredsers Forhold til Fornøjelseslivet nu.

Ved Verdenskrigens Udbrud i Begyndelsen af August 1914 blev man i flere Ungdomskredse inden for De danske Ungdomsforeninger enige om ikke at afholde Dans, saa længe Krigen varede. Men ikke længe efter kneb saa én og saa en anden Forening ud og maatte høre ilde derfor. Da Krigen havde varet et Aarstid, gik Fornøjelseslivet sin Gang som tidligere de allerfleste Steder.

Og nu?

For en Tid siden kom en Foreningsformand til mig og spurgte: Hvad skal vi gøre? Vi plejer hvert Aar ved vort Sommerhalvaars Afslutning i Oktober at have en Fest med Dilettant og Dans til et 4 Mands-Orkester. Der har været nogen hos mig nu, sagde han, og talte om Festen. Nogen mener, vi helt bør aflyse den. Andre, at vi bør holde den som tidligere Aar.

Ja, — svarede jeg — det er ikke let at raade andre paa et fremmed Sted. Men var det hjemme hos os, tror jeg nok, vi vilde planlægge og holde Festen, men under mindre og mere afdæmpede Former.

At lede de unges Fornøjelser i sund og god Retning er meget vigtigt. Det maa vi fortsætte med, men indstille os paa den nye Tid, saa godt vi kan. Der bliver nu mere end nogensinde Brug for en god Ledelse her.

Vi kan ikke udelukke Fornøjelserne og navnlig da ikke, hvis Krigen skal vare i Aarevis. Saa vil de unge forlade os og gaa andre Steder hen og more sig. Og endelig: Alvoren kan ikke fremtvinges ved Forbud. Vi kan derimod gøre meget til at bevare den ogsaa under vore fornøjelige Sammenkomster, og her ligger en stor Opgave for os i den Tid, der kommer. Det maa enhver Leder have Øje for, naar han ordner Fester i den kommende alvorlige Tid.

Trods alt —

De mange unge, der i de senere Aar har været optagne af at være med i Vandrebvægelsen gør sig sikkert nogle særlige Tanker i Forbindelse med Krigen — Tanker, som ikke fremkommer saaledes i andre Sind: Hvordan nu med de mange unge, der har besøgt os ude fra de Lande, der er med i Krigen? Hvor mon de nu er? Dem, vi traf ude paa Vandrehjemmene som gode Kammerater. Staar de nu paa hver sin Front og skal føre Krig mod hinanden med de forfærdeligste Mordvaaben?

Og de tænker sikkert videre: Vandrebvægelsen har flere gode Formaal, bl. a. det at være Brobygger mellem Nationernes Ungdom. Og hvor er det et godt og skønt Arbejde. Vi unge har jo alt det menneskelige og ungdommelige fælles. Det har kun faaet sit særlige Præg i det Land og det Folk, hvor vi er vokset op. Det er vidunderligt at mærke, naar vi mødes og forstaar hinanden. Ikke alene hinandens Sprog. Med det kan det ofte være smaat bevendt, men i det ungdommelige og det menneskelige. Har nu alt dette virkelig ikke frugtet mere, end at det forfærdelige, vi hver Dag læser om, kunde komme saa hurtigt efter den sidste Krig og ødelægge, hvad vi har forsøgt at bygge op? — — —

Hvis man gør sig saadanne Tanker — og hvem kan ikke komme til det — maa man først huske paa, at det er dog ikke *de unge*, der har villet Krigen. Det er ikke engang dem, der har været unge, siden den sidste Krig sluttede. „Ingen vilde Krigen“, lyder det fra alle Sider. — „Ikke en eneste fransk Soldat bærer Nag til Tyskerne“, sagde Daladier ved Krigens Begyndelse. — Det jævne tyske Folk var ude af sig selv, da Rygtet bredte sig, at der skulde være sluttet Vaabenstilstand. — „Det er ikke det tyske Folk, men den tyske Regering, der staar i Vejen for Freden“, siger Chamberlain.

Det er altsaa ikke Ufred mellem Folkene, heller ikke mellem Ungdommen, der har fremkaldt Krigen. Og dog er det Egoisme og Magtbegær hos os alle,

der er Krigens inderste Aarsag. Derfor er der stadig et stort Stykke Vej frem for alle, der gennem Ungdommen arbejder paa at gøre Krig sjældnere. Det indser man ogsaa straks, naar man tænker paa, at en Stor-Krig i Europa kunde udbryde igen efter kun godt en Snes Aars Forløb.

Derfor *maa* vort Arbejde med Ungdommen fortsættes, saa sandt som vi tror, at det kan nytte.

I en Midvintervise, skrevet af den dansk-amerikanske Præst Kristjan Østergaard, lyder et Vers saaledes:

Saa sort er nu Himlen, som Jorden er hvid,
Snefløkke paa Ruderne trommer.
Se nu, om du evner ved Midvinters Tid
at tro paa det Solskin, der kommer.

Det er vel ikke let i denne Istid, i denne Jerntid, hvor Broder skal være Medbroders Dommer, hvor Ufreden hidses op Dag for Dag — at tro paa en Solskins-Tid igen, at tro paa, at det kan nytte at arbejde paa Fred mellem Folkene. En Højskolemand sagde til mig forleden: „Det er ikke det, at vi faar færre Elever paa Vinterskolen, der bliver det sværeste. Men for os, der har lidt den store Skuffelse, at Verdenskrigen ikke har lært vort Slægtled mere, end at den kan gentages saa faa Aar efter, — bliver det sværere at skulle give de unge Tro paa Fremtiden.“

Ja. Og dog er det *her*, vi Fredens Folk har vor Front, hvor ogsaa vi mange Smaafolk i vort Arbejde med Ungdommen skal sætte ind, baade nu og i Fremtiden.

Jeg ønsker mig selv og mine Venner, hver paa sin Plads, at vi i denne Midvinters-Tid *maa* kunne bevare Troen paa det Solskin, der kommer — trods alt!

Tidsbølgen og Understrømmen.

Ja, saa gaar den hen over vor Verdensdel den vældige Tidsbølge med al sin Uhygge og Vælde. Vi, der har Verdenskrigens Uhygge-Begivenheder i klar Erindring, har den samme Følelse som da: at staa over for det umaalelige. Det er som at være kommen ind i en mørk Tunnel. Vi aner ikke, hvilke Egne, der ligger foran os.

I disse Dage staar vi over for Blokade, Standsning af neutrale Skibe,

Bombe- og Minekrig. Handelsskibene standses og Handelen afbrydes. Uhygge og Spænding er ved at gaa os paa Nerverne.

Vi sidder alle med den alt beherskende Følelse, at en stor og forfærdende Tidsbølge vælter sig rasende over vor Verdensdel, og at ogsaa vort lille neutrale Land er mærket af Bølgeslaget.

Og saa spejder alle alvorlige Mennesker efter Hjælp — stærkere end ellers.

Naar man sejler hen over et oprørt Hav med vældige Bølger, fristes man let til at tro, at saadan er Havet helt til Bunds. Og saa kan Havundersøgerne dog sige os, at saadan er det ikke. Det er kun Overfladen, der er i Oprør. Neden under gaar Understrømmen sin rolige Gang, uafhængig af Overfladen.

Da Verdenskrigen brød ud i August 1914, var vi nogle, der skyndsomst maatte rejse hjem fra Paris, og som paa denne Rejse saa og oplevede meget uhyggeligt. Og da vi kom hjem, mærkede vi, at ogsaa Menneskene her i Fredens Land var grebet af Gru, ligesom nu, for hvad den store Tidsbølge kunde bringe os. Og man fristedes som nu til at tro, at den i sin Vælde gik helt til Bunds — at den var alt. Men den første Søndag efter Hjemkomsten havde vi en stor Oplevelse. I Bethlehemskirken i Ubberup talte Præsten Carl Koch om den store Tidsbølge og det evige Liv, saa vi følte sandt, at den store Tidsbølge *var* ikke alt, som den kunde synes, men at der under den gik en helt anden Strøm uafhængig af Tiden — en Strøm, der havde været til, før Nutidsbølgen rejste sig, og som vilde blive ved at gaa sin egen rolige Gang længe efter, at Nutidsbølgen havde lagt sig til Hvile. Det gav Tryghed at dvæle i den i en opreven og utryg Tid. Det var Lægedom for det frygtsomme og fortvivlede Sind. Man følte, at der var noget andet og meget større til end det, man saa kæmpe paa Overfladen. Og det gav Tryghed at vide, at Understrømmen er ikke uden Forbindelse med Tidsbølgen, men Dele deraf, saa den kan øve sin Indflydelse paa Tidsbølgen, og saa man derfra kan dukke op i den med Kræfter og Mod til at bære, hvad der maatte møde én dér.

Hvad vi oplevede hin Søndag og mange Gange siden, kan vi Gudskelov ogsaa opleve nu, selv om Tidsbølgen skulde rejse sig aldrig saa høj og mægtig.

THORVALD LAURSEN.

En Højskole begynder.

Karen Anker og Frede Bojsen.

I Juletiden for trekvart Aarhundrede siden gik to unge og drømte skønne Drømme om at bygge en Højskole. Begge var de levende optaget af at gøre et Arbejde blandt dansk Ungdom. Hun havde en stor Formue at raade over, han havde i mange Studieaar følt Trang til at virke i Folkeoplysningens Tjeneste og havde uddannet sig dertil. Alt tegnede sig lyst for dem. De kunde for egne Midler bygge en Skole, hvor de fandt Forholdene bedst og skønnest. Og de var begge villige til at bringe store Ofre, for at deres fælles Drøm kunde blive til Virkelighed.

De to unge var Karen Anker og Frede Bojsen.

Hun kom fra Norge, havde sit Hjem paa det dejlige Rød, en Herregaard ved Frederikshald. En prægtig Have med store Træer omgav Hovedbygningen og fortsatte sig i et Parkanlæg, fra hvis højtliggende Punkter der er Udsigt over en fager Vig, begrænset af høje Fjælde. Hun tilhørte en af Norges ædlest og rigeste Slægter. Hendes Fader, Grosserer Peter Martin Anker, var en af Frederikshalds største Forretningsmænd. Han har faaet det smukke Eftermæle, at han var „kendt af de fleste, elsket af mange for sin udstrakte, stille Godgørenhed, kaldt Husbond af mangfoldige op gennem Landet, paa-skønnet af de bedste Nordmænd“. Gennem sin Moder, Cathrine Gløersen, tilhørte Karen Anker kristentroende Slægter, og hendes Hjem stod i Forbindelse med Præsten W. A. Wexels, den mest fremragende Ordfører for det grundtvigske Aandsliv blandt Norges Præster.

Karen Cathrine Anker er født paa Rød 16. Juni 1843. Hun voksede op blandt Brødre og Søstre, „den fagreste blandt dem alle; hun vidste det ikke, men var dog Hjemmets bedste Prydelse, baade i aandelig og legemlig Henseende den mest begavede“.

Hendes Broder, cand. teol. Herman Anker, sluttede Venskab med adskillige af den danske Højskoles Banebrydere, Ludvig Schrøder, Jens Nørregaard, C. Bågø, Ernst Trier o. fl. Han oprettede sammen med Ole Arvesen

den første Folkehøjskole i Norge, paa Sagatun ved Hamar. Og han hjemførte fra Danmark en dansk Præstedatter som Husfrue paa Sagatun. Under et Ophold i Danmark i Vinteren 1860—61 traf Anker i sin Ven Ludvig Wagners Hjem i København Marie (Mix) Bojsen, Datter af den kendte Præst Frits Boisen i Stege, og hun blev hans Brud. Et Aars Tid derefter eller saa — den 8. Oktober — blev hendes Broder, Frede Bojsen, forlovet med Herman Ankers Søster, Karen Anker.

Frede Bojsen er født i Skørpinge ved Slagelse, hvor hans Fader dengang var Præst, men 1850 forflyttedes han til Vilstrup ved Haderslev, og fra denne Bys Latinskole blev Frede Bojsen Student 1859. Han studerede Teologi, men dyrkede tillige frie Studier i Historie og nordiske Sprog. Allerede tidligt i Studenterdagene drømte han om at faa en Gerning Folkehøjskolens Tjeneste. Og hans Kæreste delte hans Fremtidstanker med ham. Gerne vilde hun bruge sin betydelige Formue til at rejse en Højskole. Det kan siges om hende, som det er sagt om hendes Broder: „Uden Betænkelighed raadspurgte han ingen anden Magt eller Myndighed end sit varme Hjertelag for Folkets Oplysning og sin lyse Ungdomstro om, hvad Brug han skulde gøre af sine Arvemidler.“

Saa kom Krigen 1864. Da den nærmede sig, ilede Bojsen med at afslutte sine Studier. I Marts 1864 tog han teologisk Embedseksamen. Straks derpaa meldte han sig — ogsaa efter Tilskyndelse af sin Kæreste — som frivillig, blev uddannet paa Aspirantskolen, og i de første Dage af Maj 1864 kom han til det paa Dybbøl oprevne 17. Regiment, som nu holdt Strandvagt paa Strækningen mellem Hindsgavl og Strib. Han samlede Mandskabet om Sang og Fortælling (hans første Højskolegerning), og han fik baade Feltpræsten Peter Rørdam og Feltdegnen Ernst Trier til at holde Foredrag for sine Soldater. Ofte kredsede hans Tanker om Fremtidsgerningen, og tit talte han med sin Kæreste om deres Højskole, ogsaa da hun i Krigens Tid besøgte ham paa hans Post.

Med sit 17. Regiment laa Bojsen fra August til December 1864 i Kantonement ved Holbæk. Saa havde han Kvarter i Tostrup.*)

Krigen og dens sørgelige Udgang gav de to unges Tanker om en Højskolegerning øget Vækst. Og Bojsen var stærkt optaget af at finde en Plads,

*) Hovedkilden til den følgende Skildring er „Rødkildes Historie“, nedskrevet af Frede Bojsen, en maskinskrevet Fremstilling paa 114 store Sider. Den første Side er dateret 19. April 1893, men Skildringen, der maa være afsluttet omkr. 1918, er ført frem til Aaret 1911. Dette fyldige Bidrag til Rødkilde Højskoles og Frede Bojsens

hvor hans og hendes Højskole kunde bygges. Hans Tjeneste ved Regimentet levned ham Tid til at søge efter en saadan Plads. Bojsen fortæller følgende derom:

„Først udsøgte jeg et Sted ved Bramsnæsvig, for sin skønne Beliggenhed kaldet „Dejligheden“. Stedet var en Fæstebondegaard under „Ryegaard“; med Fæsteren var jeg allerede enig om Afstaaelsessummen, men da jeg kom til Grev Scheel paa „Ryegaard“, sagde han bestemt Nej. Pladsen havde han forbeholdt sig. Maaske vilde han heller ikke have „det Vrøvl paa sin Mark,„ som Manden sagde om Telegrafan.“

Nu udstrakte Bojsen sine Undersøgelser ad Landevejen til Roskilde. Rygtet gik, at Grev Scheel Plessen vilde afhænde „Lindholm“, som meget godt kunde egne sig til Skolebrug. Men Rygtet talte dog usandt. Bojsen saa nu paa et Par andre Steder i Nærheden. Han tænkte paa at købe „Sognefogedgaarden“ eller „Store Møllegaarden“, begge i Nærheden af det gamle Lejre. For hans Kæreste var det en Skuffelse, at „Dejligheden“ bristede. Og de andre Planer blev ikke nøjere prøvede. Thi hen mod Jul fik Bojsen et indtrængende Brev fra sin Fader, nu Præst i Stege, om at lægge Skolen paa Møen. Frede Bojsen havde nu og da tænkt paa at begynde en Højskolevirksomhed paa denne Ø. Men, siger han selv, „mine højtflyvende Planer viste bort fra et saa lille Opland“. Og han havde ogsaa Indtryk af, at hans Kæreste, hvor meget hun end følte sig knyttet til hans Familie, dog ikke vilde sætte Pris paa at bo ved Siden af Præstegaarden i Stege.

Men foreløbig lagde Bojsen de sjællandske Planer paa Hylden og opsatte Afgørelsen om Skolens Beliggenhed, til han i Julen kunde drøfte alt med sin Kæreste.

Den 1. December blev han hjemsendt fra Hæren. Han besøgte sit Hjem i Stege, og hans Fader raadede ham stadig indtrængende til at begynde paa Møen. Bojsen rejste derefter til Frederikshald og tilbragte Julen paa Rød. Og her blev Afgørelsen truffen. Karen Anker følte sig ikke tiltalt af Lejreplanerne, og hendes første Kærlighed var bristet med „Dejligheden“. De to unge bestemte sig for Møen. Dér skulde deres Højskole ligge.

Men, siger Bojsen, „dermed bristede for øvrigt mine Planer om en Høj-

Historie opbevares blandt Frede Bojsens efterladte Papirer paa Rødkilde og er overladt mig til Brug af Højskoleforstander Vagn Møller og Hustru, Fru Ulla Møller, f. Bojsen. I det fra Optegnelserne ordret gengivne har jeg tillempet Retskrivningen efter Nutidskrav.

skole i større Stil med nordisk videnskabeligt Snit. Jeg tog en beskeden Plads mellem Bondeskolerne, og det var vel ogsaa endnu det rigtigste, men at Skolen kom til at ligge paa Møen, det skyldtes væsentligst Fader.“

Det aftaltes da, at Bojsen foreløbig skulde leje en Lejlighed paa Møen, indrette den midlertidig til Skole som et Forsøg og begynde Arbejdet der i Efteraaret 1865. Og deres Bryllup skulde staa i Sommerens Løb.

Kort efter Jul rejste Bojsen fra Rød hjem til Danmark. Helt eventyrlig blev hans Rejse. Han fortæller selv følgende derom:

„Karen havde en udmærket Ridehest, „Tjalfe“, som jeg to Aar tidligere havde tæmnet ved daglig Ridning. Den Gig, som jeg endnu har, blev købt i Drammen, Tjalfe blev spændt for den, og saaledes kørte jeg en tidlig Morgenstund i Mørke fra Rød og tilbage-lagde i tre Dage ca. 30 Mil til Falköbing, skønt Giggen ofte gik i Sne til Axlen. I Falköbing naaede jeg Jernbanen. Mens jeg var inde at tage Billet, trak Folkene Hesten frem, men da den blev urolig for Banetoget, slap de den, og den løb ad Landvejen til Norge. Paa en Gade i Falköbing blev den dog standset, men da jeg kom tilbage var Toget gaaet. Med næste Tog kom vi dog med, og jeg blev da hele Tiden hos Hesten i dens Vogn, kom saaledes som Hestepasser over Malmø til København, kørte derfra over Sjælland til Kallehave, hvor jeg fandt Sundet stoppet af Is, saa Færgen ikke kunde gaa over. Jeg maatte da lade Hesten staa i lang Tid i Kallehave, indtil Isen blev saa stærk, at jeg kunde køre over. Saaledes var mit Indtog paa Møen, et Løb med Forhindringer.“

Pastor Boisen havde allerede fundet en Gaard, Jørgen Jensens i Tjørne-mark (mellem Koster og Stege), hvis hele Stuehus kunde lejes og indrettes, som Frede Boisen ønskede det. De nødvendige Forandringer beløb sig til omtr. 4000 Kr. Og Eleverne maatte lejes ind hos Bønderne i Byen. Arbejdet for Skolen begyndte med, at Bojsen holdt et Foredrag paa Raadstuen i Stege. Det var den 18. Februar. Senere foretog han en Rejse paa Falster og Lolland for at samle Elever. Forfatningssagen stod paa Dagsordenen, og baade Pastor Boisen og Frede Boisen arbejdede ivrigt for den gamle Junigrundlov. „Dette skaffede mig,“ siger Bojsen, „straks mange Forbindelser paa Nordfalster, hvorfra Skolen i de første Aar havde stærk Tilgang.“ Ogsaa paa Møen kom Bojsens frisindede Stade i Grundlovskampen ham til Gode. Der holdtes en Grundlovsfest paa Marienborg, og Flertallet (Bønderne) i Festkomitéen vedtog, at Overskudet fra denne Fest skulde anvendes til Fripladser paa den nye Skole. Saa sent som i 1893 fandtes en Rest deraf i Sparebanken.

Henad Foraaret 1865 rejste Bojsen til Gedved, hvor hans Broder, Peter Bojsen, baade var Højskole- og Seminarieførstander. Vinteren holdt længe ud det Aar, og Bojsen maatte gaa med Isbaad over Store Bælt og ligge over

en Nat paa Sprogø, „hvor man iøvrigt har det meget bekvemt“, følger han til. I Gedved vilde han øve sig som Lærer og finde sig en Medhjælper. Han underviste baade paa Højskolen og paa Seminariet, men holdt mest til hos Højskoleeleverne. I Gedved traf han Seminarielærer Martin Kristensens ældre Broder Jens. Med denne traf han Aftale om at blive Andenlærer ved Højskolen paa Møen. Jens Kristensen havde i nogle Aar virket som Lærer ved Uldum, var da vel øvet som Lærer, navnlig i Naturfagene, og, siger Bojsen, „særlig hans Frejdighed og gode Humør (som holder ud i den største Nød) tiltalte mig“.

Inden sin Afrejse fra Gedved prædikede Bojsen — for første Gang — Palmesøndag i Tolstrup Kirke, hvortil Gedved hører (Optegnelserne har, formodentlig ved en Skrivefejl, Tebstrup). Og da han i Paasken opholdt sig i Sejling Præstegaard, hvor hans Søster, Jutta, var Præstekone, prædikede han 2. Paaskedag baade i Sejling og Sinding.

1. Maj er Bojsen atter hjemme paa Møen og kunde nu, om end under spartanske Forhold, bo i Skolebygningen i Tjørnemark. Haandværkerne huserede ude og inde, og meget var der at tilse.

Ogsaa fornøjelige Forberedelser til Brylluppet tog megen Tid. Hen i Maj kom Karen Anker til København, hvor Bojsen mødte hende. Der skulde købes Udstyr. Hos Snedker Lund paa Kongens Nytorv bestilte de Møbler til Salen, til Dagligstuen hos Snedker Rønne, alt efter Bojsens egne Tegninger. Ogsaa Spisestuemøblerne skulde Rønne levere, efter ældre Tegninger af Bindsbøll. Sølvtoj blev købt hos Hofjuvelerer Michelsen. Omkring 1. Juni rejste Karen Anker igen tilbage til Norge, Bojsen til Møen. De følgende Ugers Breve fra hende til ham viser, at hun nærede ikke ringe Ængstelse ved at skulle bryde op fra Hjemmet.

Brylluppet stod den 26. Juli. Pastor Boisen viede sin Søn og hans Brud i Bergs Kirke ved Rød. Han talte om den Gud, der ogsaa raader paa Sletterne. Sognepræsten, Foltmar, var saa vittig, hedder det i Optegnelserne, at han før Vielsen stak Vielsesattesten i Bojsens Lomme. Efter Højtideligheden i Kirken fejredes en Bryllupsfest i stor Stil paa Rød. Næsten alle Linjer af begge Familier var repræsenteret. Efter otte Dages Ophold paa Rød foretog de nygifte en tre Ugers Rejse i Norge. Den sluttede med et hyggeligt Besøg i Drøbak, hvor Herman Anker og Fru Mix Anker ferierede. Og saa gik Rejsen hjem til Møen, til Tjørnemark, hvor de fik en overordentlig festlig Modtagelse.

Den 8. Oktober aabnedes Højskolen i Tjørnemark med 30 Elever, et

saare anseligt Tal i de Tider. Et Telt var rejst uden for Gaarden. Her talte den unge Forstander ud fra Ordene: „Naar man ikke bliver smuk, inden man er 20 Aar gammel, stærk inden 30, klog inden 40 og rig inden 50, saa bliver man siden ikke anderledes.“ Senere talte Pastor Boisen. Og efter Mødet blev Deltagerne beværtet med Punch fra en Tønde, — Skænkemester var cand. teol. Sthyr, senere Politiker og Biskop.

Saa gik Skolen sin gode og rolige Gang. Ofte sad den unge Frue inde i Skolestuen og hørte Foredrag, tit samlede hun Eleverne i sine Stuer, og hurtigt blev hun afholdt af alle, hun kom i Forbindelse med, ja, hun vandt deres Hjerter. „Hun virkede mere,“ er der sagt om hende, „end det kan udsiges, ved at give dem en Forestilling om, hvad en ægte Kvinde er; det skete uden Ord, blot ved at være iblandt dem.“

I Julen holdt det unge Forstanderpar et stort Julegilde for mange af Øens førende Familier af forskellig politisk Opfattelse. Fru Boisen vilde gøre sit til at udjævne de stærke politiske Modsætninger paa Møen. Nu og da omgikkes Boisen og hans Hustru Feddersens paa Petersgaard i Sydsjælland, der ofte kom til Stege Kirke. En Datter fra Petersgaard var et Aarstid forud bleven gift med Bojsens Ungdomsven, Højskoleforstander Jens Nørregaard, Testrup.

Vinteren gik godt til alles Glæde, og den unge Frue deltog levende i alt. Skolen sluttede 1. April. Men den sidste Uge af Marts tilbragte alle ved Møens Klint. Fru Boisen kørte derud med Tjalfe, Boisen marcherede med Eleverne under Fane og med Eksercergevær. Eleverne boede i en Lade, og de syv Dage, Opholdet varede, benyttedes saaledes, at Boisen „den halve Dag førte Eleverne rundt paa Klinten under March, Eksercits og Gymnastik; den anden halve Dag øvede Kristensen dem i Landmaaling og Nivellering. Aftenen tilbragtes sammen hos os.“ Den sidste Aften holdtes en lille Festlighed, hvori ogsaa Pastor Boisen deltog.

Alt tegnede sig lyst for det unge Forstanderpar. Den Tilslutning, Skolen havde faaet den første Vinter, viste, at de nok turde lægge ud i større Stil. Først tænkte de paa at bygge paa Højskolegaardens Mark i Tjørnemark. Men Jorden blev holdt i saa høj Pris, at Forhandlingen om Køb straks blev afbrudt. En anden Plads maatte findes. En Februardag 1866 kørte Boisen og hans Hustru da en Tur for at søge et Sted, hvor deres nye Skole kunde bygges. De standsede paa en Bakke en Fjerdingvej Sønden for Stege. De overraskedes af Stedets Skønhed, den smukke Udsigt ud over Stege Nor. Ni Tønder Land blev købt, forøvrigt i dyre Domme. 14,000 Kr. gav Boisen for Jorden, skønt

en stor Del deraf kun var Mose og Engjord. Her byggedes da Rødkilde Højskole i Sommeren 1866. Intet blev sparet, hverken ude eller inde, for at give alt Stil og Skønhed. Og Bojsen og hans Hustru glædede sig til at flytte til den nye Skole og dér fortsætte den Gerning, de begge omfattede med saa megen Kærlighed.

Og til Glæden over det nye Hjem føjede sig en anden og større. Fru Bojsen følte sig i Marts sikker paa, at en glædelig Begivenhed forestod, „og fra denne Forventning stammede hendes lykkeligste Tid, ligsom hun ogsaa følte sig rask hele Sommeren.“

I Begyndelsen af Maj rejste Fru Bojsen til Rød. Bojsen skulde senere følge. Foreløbig maatte han blive hjemme for at lede Byggearbejdet. Men hendes Breve til ham fra den Tid aandede idel Lykke og Haab. I Juli rejste Bojsen til Norge, „og jeg mindes intet glædeligere Møde,“ skriver han, „end da jeg en lys Sommernat først i Juli mødte hende igen.“ I Slutningen af Juli rejste de begge tilbage til Tjørnemark.

Saa nærmede Tiden sig. Og nu gengives Bojsens egne Ord fra Optegnelserne: „Vi havde efter Skolens Slutning indrettet Skolestuen til Sovekammer; dér gik hun til Sengs den 21. [September] om Eftermiddagen, efter at jeg efter hendes Ønske havde læst Salmen: „Kvindelig, din Tro er stor“ for hende. Sent om Aftenen hentedes Dr. Mackeprang, der blev hele Natten. Denne Nats Gru er jeg ikke i Stand til at beskrive. Hen paa Natten sendte jeg Kristensen med Tjalfe til Vordingborg for at hente Dr. Strøm; han kom for sent, men med den Erklæring, at der alligevel intet havde været at gøre. Hun sagde intet uden nogle Gange „Manden min“, og da Fødselen var foretaget med Kunst, smilte hun, da hun hørte Drengen skribe, men kort efter sagde hun: „Jeg dør“ — da kom Krampen igen, og det var forbi; kort efter kom Dr. Strøm ind ad Døren. Det var den 22. Kl. 7 om Morgenen — hendes lille Uhr var standset paa dette Klokkeslet og blev først sat i Gang, da den Karen Anker, der fødtes nogle Maaneder efter paa Sagatun, fik det til sin Konfirmation. Den lille Dreng blev samme Dag døbt Peter Anker Bojsen.“

Det bestemtes, at Fru Bojsen skulde jordfæstes i Haven ved Rød, og Tredjedagen efter hendes Død førtes Kisten til Koster Færggaard. Vaabenbrødrene bar den den lange Vej med deres Faner omvundne med Flor, og blandt Fanerne var den, hun selv havde syet og skænket. Store Skare fulgte. Paa Skibsbroen blev sunget et Par Salmer, medens Klokkerne lød fra Kallehave Kirke paa Sjællands Kyst. Kisten førtes med Dampskib til København,

en Sørgenhøjtid blev holdt i Vartov Kirke. Og ottende Dag efter hendes Dødfæstede hun i Haven ved Rød ved Siden af Faderens Hvilested. Ved Graven bragte hendes efterladte Ægtefælle hende en Tak fra Hjemmet og fra Danmark:

„Der maa ved denne aabne Grav lyde en Tak fra gamle Danmark; men ingen her kan bringe den uden jeg. Hun var af de sjældne Kvinder; aandelig stor følte hun et stort aandeligt Kald, et Kald til Folkets Tjeneste, og heri mødtes vi allerførst. Da Kaldet lød til Danmark, fulgte hun det glædelig, rakte sin Vennehaand til det menige danske Folk; hun vandt dets fuldeste Kærlighed, mens hun var hos det, med Sorg fulgte de hende skarevis for sidste Gang paa Vej. Mig blev det forundt at udføre hendes Tanke og Ønske; en Skole for Folkets Ungdom er rejst i hendes nye Hjem, hvor hendes Minde skal leve og hendes Aand skal bo.

Hun kom uden Tynge, hun kom med Fred,
hun kom liden Bonde til Lise:
Havde Danmark mange saadanne Blommer,
man skulde dem ære og prise.“

Saa vendte da Bojsen alene tilbage til Møen, ikke til den tomme Rede i Tjørnemark, men han flyttede straks ind paa Rødkilde. I hans dybe Sorg var det ham en stor Hjælp, at han havde fuldt op af Arbejde. Den 8. Oktober — deres Forlovelsesdag — indviedes Rødkilde Højskole. Et Lys for ham i Sorgen var det, at Skolen den Dag kunde begynde med ikke mindre end 60 Elever. Og Vinteren 1866—67 blev den rigeste i hans Skoletid. „Der knyttedes,“ siger Bojsen, „et Baand mellem mig og Eleverne, som aldrig glemmes. Det blev et virkeligt Venskab, som aldrig naaedes med noget senere Hold. Det var, som alle var enige om at ville hjælpe mig at bære Sorgen.“

Og en ny, stor Sorg fulgte. Ogsaa her gengives Bojsens egne Ord: „Min lille Dreng var hos Moder i Stege med sin Amme . . ., og der besøgte jeg ham jævnligt og var der Juleaften. Da blev han syg, men vi ansaa det ikke for farligt. I længere Tid havde Fader opfordret mig til at prædike i Stege Kirke og saaledes blive hans Hjælper; nu blev det bestemt, at jeg skulde prædike 2. Juledag. Paa Grund af Drengens Sygdom blev jeg om Natten i Præstegaarden og sad og skrev paa den Prædiken, som er opbevaret ufuldendt. Af og til saa jeg ind til det syge Barn. Prædikenen er afbrudt ved Ordene om, at Vorherre ikke vilde vise os mere, end vor svage Tro kan bære — da kom Bud, at Sygdommen tog en farlig Vending; og jeg ilede ind og saa min lille Dreng kæmpe med Døden. Kampen blev kort, men lang for mig. En ufattelig bitter

Sorg. Det var jo Drengen, jeg vilde have levet for. Fader gik i mit Sted til Kirken og talte kun om den Sorg, der havde ramt os. Jeg var til Stede, men Tanken om min Præstegerning var død med det samme.“

Den lille Dreng blev lagt i sin Vugge og foreløbig hensat i Salen i Præstegaarden. Og da Eleverne samledes igen efter Juleferien, bar de den lille Kiste ned i Kirken og derefter om Aftenen ud til Rødkilde.

Bojsen bestemte, at hans lille Dreng skulde begraves ved Moderens Side paa Rød. Men Kisten blev henstillet i et Gravkammer i Taarnkammeret paa Rødkilde, indtil Bojsen om Foraaret kunde føre den til Norge. Hovedbygningen, hvortil Taarnkammeret hører, var endnu ikke færdig til Beboelse: „Paa den Maade blev min lille Dreng, mit Fremtidshaab, den første Beboer paa Rødkilde“.

Endnu lever paa Møen, næsten som en Myte, Mindet om Karen Anker. Paa den Mindesten, Møenboerne rejste for hende i Haven ved Rødkilde, staar de Linjer, hvormed hendes Mand bragte sin Tak ved hendes Grav: Hun kom uden Tynge, hun kom med Fred . . .

FRED. NØRGAARD.

Danmarks Værn.

I EFTERAARET er udkommet en lille Bog under Titlen „Hvem ejer Danmark?“ Heri vises det, at 3 Mennesker behersker hele Landets Økonomi ved deres direkte og navnlig indirekte Indflydelse paa danske Banker. Og for en Del Aar siden udkom et andet Skrift, hvori det blev hævdet, at ca. 300 Familier beherskede alle Jordens Rigdomme. Selv om disse Tal skulde være sat en Smule for lavt, hvilket der forøvrigt næppe er Grund til at tro, saa fortæller de os, at de Personer, der regerer Verden af i Dag, er ganske faa, og at de ikke findes blandt Statsmændene. Det er Oliefyrster, Staalkonger, Bankmataldorer o. l. En Del af dem er kendt af Offentligheden, de fleste — og maaske de betydeligste — er ganske ukendte Navne. Men da „Pengene regerer Verden“ og disse faa Højfinansrepræsentanter atter regerer Pengene, saa kan Statsmændene tvinges til at handle efter Kapitalens Ønske.

Man har i de sidste 20 Aar talt om Internationalismen som en Fare eller som et Haab for kommende Slægter. Man har talt om den med Begejstring, med Foragt, med Frygt; og man har gerne med dette Begreb ment en eller anden Udløber af den kommunistiske Idé. Alt imens man har drøftet og kæmpet paa dette Felt, har en Internationalisme mere fanatisk og mere farlig og mere stærk end nogen anden Form herfor bredt sig støt og roligt ud over hele Verden og sat sig forsvarligt fast med sine lange, giftige Sugerødder. Det er Storkapitalismen. Denne har tre Hovedafdelinger, som ikke er uden Samføling med hverandre. Af disse er „Sofina“ vist nok den, der tæller flest af de kendte Storselskaber, saasom Rustningsfirmaet Vickers Armstrong, Midland Bank (Verdens største), Olieselskabet Royal Dutch Shell, det førende engelske Blad „Times“, 10 engelske Privatbanker, hvis Formand er Direktøren for Bank of England, alle de Rotschildske Finansforetagender i England, Afrika, Spanien m. m., Cooks Rejsebureau, det vældige Elektricitetsforetagende A. E. G. i Tyskland osv., osv., osv. Lederen af Sofina er en ganske ukendt amerikansk Ingeniør, Heinemann, der har sit Hovedkvarter i Bryssel. Og herfra er det vel Tysklands Oprustning er financieret og Italiens Krig mod og Besættelse af Abessinien muligjort. Hvor stor en Rolle Kapitalen spiller i Spørgsmaalet:

Krig—Fred lader sig naturligvis ikke let paavise, men at den er Hovedaarsagen til den værende Krig og ogsaa er i Stand til at standse denne naar som helst er vel uden for al Tvivl. Derfor bør man fratage Statsmændene Hovedansvaret for Situationen i Dagens Europa og lægge det dér, hvor det retteligt hører hjemme. Hos Kapitalen. Men naturligvis er Kapitalen ikke den eneste Aarsag til Krig, heller ikke til den nuværende. En anden væsentlig Faktor, og det er maaske den, der er lettest at faa Øje paa, er det personlige Magtstræb, hvadenten dette saa findes hos en Diktator eller hos en Regeringschef (eller Fyrste) i et folkestyret Land. Chauvinisme, falsk Fædrelandslyrik, Mindretalsproblemer o. l. betyder ogsaa en Del, men er iøvrigt ofte helt eller delvis fremkaldt af de to førstnævnte Faktorer. Og det menneskelige Sindelag! Ja, naturligvis spiller det en Rolle, men langt fra saa stor, som mange vil gøre det til. Vi ser f. Eks. i Øjeblikket, hvilken mægtig Propaganda der udfoldes fra tysk Side for at faa det tyske Folk til at hade Englænderne, uden at Virkningerne heraf synes særlig store. Kampen mod Krigen maa derfor først og fremmest være en Kamp mod den ansvarløse og grænseløse Kapitals overvældende Magt og dernæst et Forsøg paa at hindre, at Enkeltpersoner faar Mulighed for at mætte deres egoistiske Ærgerrighed paa Folkets Bekostning. Folkeslagene maa selv herske over deres Jordværdier og handle frit med hinanden, og de maa skabe et reelt Folkestyre, i hvilket Førerne altid er afhængig af Folket og kun i Stand til at gøre, hvad der er dets Vilje. Jeg tvivler ikke om, at disse Maal ligger et godt Stykke ude i Fremtiden; men det er nødvendigt, at man erkender, at de findes, og at man arbejder hen mod dem efter bedste Evne og i sejt Taalmodighed. Men i Øjeblikket lever samtlige Jordens Folk under et mere eller mindre mærkbart, men stærkt økonomisk Verdensdiktatur, og mange tillige under et statsligt, nationalt Diktatur. Et Resultat heraf er Krigsangst og Krigsrealitet.

Disse nævnte Magtfaktorer kan saa bevirke, at Grænser flyttes eller jævnes, og at Folkeslag undertrykkes; derimod har de ikke Kraft til at udslette eller undertrykke den menneskelige Trang til Frihed og Selvstændighed, hvor en saadan Trang blot een Gang har været virkeligt til Stede. Derfor genopstod et Finland, et Estland, et Letland og et Lithauen, et Bøhmen (Tjekko-Slovakiet) og et Polen. Og hvor disse Stater atter er tvunget ind under fremmed Aag, vil de lige saa sikkert genopstaa paany, trods alle fede Fraser og uhistorisk opbygget Taler. De smaa Stater har haft og vil vedblivende have en stor Mission i Verden, netop paa Grund af deres selvstændige Liv. En Gruppe

Mennesker kan paa Grundlag af de Forhold, hvorunder de lever, have ensartede Idéer og Længsler med Hensyn til Frihed, Selvstændighed og Udvikling, og dette er med til at forme Hovedbestanddelen i den Samhørighedsfølelse, der, naar den beskyttes af fælles Minder og fælles Tale, danner Nationalbevidstheden. Enhver saadan Nation har Forudsætninger, Idéer og Impulser, som er særprægede for den. De frie Handlinger, der fremkommer heraf, og som tjener Livet og ikke Døden, skaber Bunden under de bærende Fremskridt, og er Grostedet for Kulturens Planter, hvis Frø naturligvis oftest saas af Enkeltindivider indenfor Gruppen. Der kan næppe være Tvivl om, at Nationen, og dermed Nationalbevidstheden, naar det er en reel Nation, og naar det er en frasefri Nationalbevidsthed, ikke blot er et berettiget Begreb, men ogsaa et væsentligt Led i Tilværelsens Hensigtskæde. Jeg er f. Eks. ikke i Tvivl om, at det danske Folk kan magte, skabe og fremme langt mere som et frit Folk, end det f. Eks. kan som et Protektoratfolk. Og Hensigten med Tilværelsen er ikke, at Mennesker eller Stater skal gøre sig alle Jordens Folkeslag underdanige, men at de skal gøre sig selv Jordan underdanig; dette magter Frimand bedst. En Nation, der endnu er fri og selvstændig som Stat, har baade Ret og Pligt og Trang til at værne denne Statsfrihed; og en undertrykt Stat har samme Ret og Pligt til at bevare sin Nationalitet og til at lade Selvstændighedstrangen leve. Kræfterne maa derfor anvendes for disse Formaal, naar det kræves.

Vi har lært i Skolen, at Danmark aldrig har været undertrykt af en fremmed Nation, aldrig har været berøvet sin Selvstændighed. Og vi hører af og til nu i disse spændte Tider, at Danmark staar i venskabeligt Forhold til alle andre Nationer. Og der er naturligvis Optimisme at hente i disse Kendsgerninger. Paa den anden Side turde det næppe være til Skade at bemærke de smaa mørke Pletter, der i Kendsgerningernes Klarhed ikke helt kan skjules. Vel har vort Land som Helhed ikke været berøvet Selvstændigheden, men Staten er gennem flere Aarhundreders Krige blevet mindre og mindre, og selv om det meste af, hvad der tabtes, ikke vedrørte os direkte som Folk, ja vel egentlig har gavnet os i vort Virke som Nation, saa blev den sidste Krig dog en Berøvelse af en Del af selve det nationale Folk, og ikke alt, hvad der var tabt af dansk Sind, af danske Slægter, kom tilbage i 1920. Og vel har vi ingen fjendtligsindede Nationer om os; men det hedder i „den Højes Tale“, at ingen kan være Ven med sin Vens Uven. Alt dette betyder, at vi ikke blindt tør tro paa, at kun den gode Fe er interesseret i os. Men heller ingen Danske er uden Uro. Og Uroen, eller vi kan kalde det Angsten, opfordrer til Forsigtighed. Fra an-

svarlig ledende Side indskærper man da ogsaa Folket hertil. Vi anmodes f. Eks. om ikke at tale ondt om andre Nationer eller deres Statsmænd og til ikke at tage Parti for nogen af de krigsførende Stater. Det turde imidlertid være et Spørgsmaal, om man ikke begaar en Fejl ved at opfordre Folket til Partiløshed. Det havde forekommet mig rimeligere, om man havde opfordret Folket til at vise Retfærdighed i Stedet for. Det er en Nødvendighed for et selvstændigt Folk at tage Parti; men til Gengæld er det altsaa ogsaa nødvendigt, at det ejer Retfærdighedsfølelse og lader sine Ord og Gerninger være præget af Retfærd. En retfærdig Bedømmelse af Situationen vil langt mere end Forsøg paa Fortielse af ens Mening styrke Danmarks Neutralitet. At lægge Hovedansvaret for Situationen og for vor Angst helt andre Steder end paa Hitler, Stalin og England vil være rigtigt, retfærdigt og neutralt. Dermed være ikke sagt, at der ikke er Ansvar ogsaa at lægge disse Steder, og det kan vist endda fordeles ret ligeligt. Men ogsaa Retten til at lægge et Ansvar for begaaede Ugerninger over paa de rette Skuldre hører et frit Folk til. Tør man ikke dette, er man ikke fri.

Skulde Kapitalen, Strategien, Hitler eller England ønske Danmark indblandet i Krigen, saa hjælper en nok saa stærk eller nok saa klog Paapasselighed naturligvis ikke. Vor Vilje til Neutralitet og Forstaaelse af at udøve denne kan kun hindre os i at blive inddraget ved en Misforstaaelse eller Fejltagelse; men da saadant ogsaa nok kan tænkes, er det nødvendigt, at vi har et Neutralitetsværn. Og i dette Værn er det stærkeste Vaaben altsaa ikke en Fortielse, men en Retfærdighedsaand og en Retfærdighedssans. Dernæst og dertil kommer saa en fornuftig og velovervejede Handels- og anden Udenrigspolitik. Og til sidst kommer vort Militær. Angaaende dettes Plads i Neutralitetsværnet er der to hinanden modsatte Synspunkter, der gør sig gældende. Det ene hedder Oprustning, og det andet hedder Afrustning. Det er muligt, at et forholdsvis stærkt Militær i visse Tilfælde kunde hindre et fjendtligt Indfald. Dog er der næppe nogen større Grund til at tro dette — i Luftkrigens Tidsalder. Og det er muligt, at et saadant Militær kunde faa en eller anden Stat til enten at tvivle paa fuldkommen vedvarende Neutralitet eller frygte et Bagholdsangreb. Nogen større Sandsynlighed herfor er der dog næppe. Men begge Muligheder kan altsaa foreligge, og derfor kan begge Standpunkter meget Militær eller intet Militær, være lige rigtige. Maaske det er derfor, man er naaet frem til det eneste, det er umuligt at finde Mening i for almindelige Mennesker, nemlig

hverken intet eller meget Militær. Men som sagt, saa er dette Vaaben i Danmarks Neutralitetsværn ikke saa vigtigt — tror jeg — som de to andre.

Hvis nu dette, som vi frygter, skulde ske, at en fremmed Stats Hær vilde overskride vore Grænser, da bliver Spørgsmaalet, om Danmark skal vælge Tjekko-Slovakiets eller Polens Skæbne, om vi skal erkende vor Magtesløshed og bøje os i Resignation eller lade os trampe ned, før vi kapitulerer. Ingen kan vel sige, hvad der er bedst for Folket i Fremtiden, og ingen har Ret til som Menneske, som dansk nationalbevidst Borger, at sige med Sikkerhed, hvad der er mest dansk, ja end ikke, hvad der er Pligt eller, hvad der er gavnligst. Meningerne staar her skarpt delte, og begge Meninger er danske Menneskers ærlige Meninger, og at vi gensidigt kan respektere hinandens helt modsatte Standpunkter er jo netop et Kendetegn paa vor sunde Nationalbevidsthed og paa Danskhed i dens bedste Form. Skulde Situationen komme til at foreligge, give da Gud, at vort Land har saadanne Folk til at træffe Afgørelsen, at denne maa blive saaledes, som det er bedst for vort Land og Folk i Nutid og i Fremtid.

Og bliver vi annekteret og maa føje vort Liv ind under andre Statsformer og lade vor Frihed ligge i Dvale, da er det Folkets Hovedopgave at vise, at „vi er Danske og vil vedblive at være Danske“. Dette er ingen let Opgave, ikke blot siger Tanken os det, men ogsaa Kendsgerningerne, saaledes som vi har lært disse at kende fra Sønderjyderne, fra Tjekkerne, fra Polakkerne, fra Finnerne. Men jeg tror, Opgaven vilde blive lettere at løse, om vi i Forvejen var noget skolet dertil. En saadan Skoling faar vi ved at gøre det Danske mere levende i os. Dette sker ikke ved at bruge Hurrapatriotismens banale Lærebog; men det sker ved, at Danskheden bringes saaledes frem i vort Sind og i vor Gerning, at den bliver en stille, men stærk Livskraft, som nærer al vor Vækst; thi vi er Danske, fordi „vi er fælles om Modersmaal og Minder“, men først og mest, fordi vor Stilling som Verdensborgere, som Mennesker, ligger i en Leven ud fra netop de Forudsætninger, der er givet vor Nation. Men netop fordi her er Tale om en Leven, bliver Kendetegn for sand Danskheds yderste Konsekvens ikke først og fremmest Viljen til at dø, men Viljen til at leve og virke som danske Kvinder og Mænd, det være sig i Fred som i Krig, i Selvstændighed som i Undertrykkelse.

Udslag af Danskhed finder vi mange Steder let synligt. Vi finder det i vort hele Aandsliv, i vor Landbrugsform, i vort Demokrati, i vor Folkeoplysning, i vort Lune, i vor Evne og Lyst til at debattere, kritisere, stemme og saa

faa en Essens ud af dette, der giver økonomiske, aandelige og friske Livsmuligheder for næsten alle, der vil, og dog tillige bevarer Muligheder for en stadig hyggelig Kritik af alt og alle. Det er som Danske, vi tænker, taler og tror, derfor er vi da Danske, og jo mere dette bliver en levende Forstaaelse hos os, jo mere er vi skolet til Kampen for at bevare vort sunde Nationalitetspræg og Nationalitetsvirke under alle Forhold.

Sand Danskhed er vel Danmarks eneste Værn, og Gud give os Styrke til at vokse heri, ogsaa saadan at vor Vækst maa være med til stærkt at styrke det Fredens og Kulturens Arbejde, hvorigennem Verden bliver mere fuldkommen, og hvorved Menneskeheden opfylder sit Maal; lad det ske til alle Tider, ogsaa uden Tryk af Haabløshed nu i disse Dage, hvor „hele Verden brænder for vor Vugge“, samtidig med, at den samme Verden venter paa Julefest til hans Ihukommelse, der sang „Fred paa Jorden og i Menneskene Velbehag“.

H. P. HANSEN.

Et folk og dets land.

NAAR man skal skrive til sine tidligere elever, falder det naturligst — ja, er vel egentlig kun muligt — at skrive om noget, der fylder ens eget sind, og naar jeg da i November 1939 skal skrive til jer gamle antvorskovelever ud fra dette synspunkt, maa jeg skrive om Finland. Der gaar ikke en dag, hvor navnet Finland ikke lyder i mig, det er i vore tanker, naar vi vaagner om morgenen, det er der endnu, naar vi om aftenen gaar til ro, er der dag efter dag, til dagene har taget hverandre i haanden og er blevet til en uge, og det er der uge efter uge.

Ser vi udefra paa Finland, møder det os som et land, der er ti gange større end Danmark, men har et indbyggertal nøjagtig som Danmarks. Vi møder Finland som landet med verdens største skærgaard, landet med 30,000 øer og holme. Først og sidst kender vi dog Finland som de tusind, de 80,000 søers land. Søerne dækker 10 procent af landet, men desuden er Finland skovenes og myrmarkernes land. Omkring 30 procent af landet er dækket af myrmarker, hvoraf store dele vanskeligt lader sig afvande, fordi de kranses af urfjeld, og halvdelen af landet er dækket af skove, hvis træ kan udnyttes. Tilbage bliver ca. 10 procent af landet, og deraf er omkring 8 procent ager og eng — altsaa udgør Finlands egentlige landbrugsareal kun $\frac{1}{12}$ af hele landet.

Er Finland en del af Norden?

Det ligger snublende nær at sige, at Norden bestaar af de lande, hvis befolkning taler et nordisk sprog. Er det rigtigt, hører Finland ikke til Norden, for kun 10,1 procent af folket taler svensk, de øvrige ca. 90 procent er enten tvesprogede eller taler kun finsk, et sprog der sandsynligvis er i familie med indeuropæernes sproglige forfædre.

I en tid, hvor der tales meget om racer, vil man vel spørge, om finnerne hører til den saakaldte „nordiske race“. Svaret paa et saadant spørgsmaal maa lyde: Finlands folk hører til den eranske race, der findes spor af den mongolske race, men det skyldes antagelig blanding med lapperne, den nor-

diske race gør sig stærkt gældende baade hos den svensktalende og hos den finsttalende befolkning, men heller ikke dette afgør, om Finland er en del af Norden, for baade nordtyskere, briter og nederlændere hører til den saakaldte nordiske race — og er dog ikke nordboer.

Ser man paa et kort over det nordlige Europa, kan man let se, at Nordens „fastland“ udgøres af to centralstater — Norge og Sverige — og to fløjstater — Danmark og Finland. Det sete afhænger dog af øjnene, og vil man se andet, kan man vel ogsaa det.

Vil man forstaa nutidsstrid, maa man først kende fortidsliv. Som man kun forstod delingslinjerne ved den spanske borgerkrigs begyndelse ud fra kendskab til *de* spanske folks historie, saadan forstaaer man kun, at Finland hører til Norden, naar man kender dets folks historie.

Som den finske befolkning idag er et uensartet folk, har det fra gammel tid været uensartet i baade sproglig og antropologisk henseende. Da isen smeltede, og Finland blev beboeligt, udvandrede en del af den stamme, der da boede i Mellemsverige, og bosatte sig paa den 150 km lange række af øer, der som vadestene strækker sig fra Sverige til Finland ved indløbet til den botniske bugt. I stenalderen (2000 f. Kr.) var de naaet over „vadestenene“ og bosatte sig i det vestlige Finland. Og disse emigranter glemte ikke, hvorfra de var kommet, op gennem bronzealderen og jernalderen bevarede de forbindelsen med deres gamle stamme. De fund, man har gjort i det nordlige og østlige Finland, tyder derimod paa, at der dér har levet en anden folkestamme med lavere kultur, her vedvarer stenalderen meget længere end i de sydvestlige landsdele.

I egnene syd for Ladoga, Onega og den finske bugt levede der nogle stammer, der ved paavirkning af germanske og baltiske folkeslag havde naaet et ret højt kulturtrin. De var agerdyrkere og kvægavlere, men levede endnu ikke et statsorganiseret samfundsliv. Antagelig har stærkere organiserede folk begyndt at kolonisere ved deres bopladser, eller krigeriske stammer har øvet et stadigt tryk paa dem, nok er det, de bryder op fra deres bopladser, og i aarhundrederne før 500 f. Kr. indvandrer de over det karelske næs til Finland og begynder en langsom kolonisering af det indre land, hvor store strækninger var ubeboede. De lapper, der levede som nomader i dette land, trængtes enten mod nord eller blev opslugt og forfinsket. Det er disse indvandrede stammer, der er de nuværende finsk-finners forfædre. Egentlig er finnerne kun een af de indvandrede stammer, de betydeligste andre var tavastere, karelere og

kvænere, men da finnerne trængte frem til landets sydvestlige hjørne „Egentlige Finland“, fik alle stammerne efterhaanden fællesnavnet finner, og det kulturelle og politiske fællesskab har saa i tidens løb udjævnet paa de dialektiske forskelle. I det 16. aarhundrede begynder man at anvende det finske sprog som skriftsprog, og det har i høj grad haft betydning for stammernes sammensmeltning til et folk. Da det kulturelle midtpunkt var Turku (Åbo), blev det navnlig den finske dialekt, der kom til at præge skriftsproget; i tidens løb er der dog optaget ord fra de andre dialekter.

I vikingetiden, da ogsaa svenske vikinger drog ud over havene, kom der en stærk fornyelse af det svenske islæt i Finlands befolkning, og i aarhundrederne derefter fortsattes den svenske kolonisation, til den omfattede det meste af kystomraadet. Da vikingetogene afløstes af korstogene (12.—13. aarh.), knyttes Finland af Birger Jarl til Sverige og modtager derefter alle afgørende kulturelle paaavirkninger gennem Sverige.

Gennem aarhundrederne er den svenske og den finske befolkning blevet blandet. I nogle kystegne opsugede svenskerne den finske befolkning, i andre egne blev den svenske befolkning assimileret af den finske. Til trods for, at den finske befolkning var den talrigste, var svensk kultur- og administrationsprog og bevarede denne stilling, selv efter at Finland var kommet under den russiske czar. Det svenske sprog gjorde derfor stadig erobringer, idet man ikke kunde naa frem til højere stillinger eller hævde sig socialt uden at tale svensk. Det store brede folk bevarede dog stadig sit finske maal, og det er gennem det finske sprog og den finske skole, finnerne har modtaget svensk kultur. Først ved det 19. aarhundredes slutning blev finsk fuldstændig lige-stillet med svensk, og det maa nu betragtes som det nationale sprog.

Det er først og fremmest det 1000-aarige nordiske folkeliv, der har været levet i Finland, der gør at vi regner og maa regne Finland for en del af Norden. Det er gennem det nære samliv med de nordiske lande og især Sverige, det finske folk har naaet sin rige kulturudvikling, en kulturudvikling, der ikke slet og ret er et laan fra Sverige, men en kultur, der — nordisk præget — i høj grad har evnet at drage næring af den gamle finske tradition.

For fuldstændighedens skyld bør vel nævnes, at Finland i 1809 *ikke* kom under Rusland. Aaret før var czar Alexander den Første blevet hyldet som Finlands storfyrste af Finlands fire stænder, og Finland kom i personalunion med Rusland, men beholdt sin landag, selv om der baade den ene og den anden gang var forsøg paa at behandle Finland som en russisk provins. For-

søg som altid blev mødt med protester og sejt modstand fra finsk side. Med revolutionen og czardømmets fald opløstes — efter finsk opfattelse i alt fald — baandet, der bandt Finland til Rusland, og efter indbyrdes krige og kampe mod fremmede fik landet sommeren 1919 sin nye forfatning. Ved freden i Dorpat anerkendte sovjetregeringen Finland som selvstændig stat.

20 aar efter.

Uvilkaarligt spørger man, hvad der er sket i Finland, hvad der er opbygget i landet i de 20 aar, der er gaaet siden landets selvstændighed. Det siger sig selv, at der i en artikel som denne kun kan være tale om at pege paa enkelte ting, at der ikke kan være tale om at give en udtømmende redegørelse, men alligevel kan det være berettiget at gøre opmærksom paa enkelte ting.

Indenfor finsk landbrug rejser der sig et navn, der overstraalet alle andres: *Professor Hannes Gebhard* (1864—1933). Han er den finske andelsbevægelses fader, og han var den drivende aand bag det lovgivningsarbejde, der gør den finske landmand til bonde, det arbejde, der gør jorddyrkeren til selvejer. I 1918 var omtrent $\frac{3}{5}$ af finske jordbrugere forpagtere, i dag er $\frac{9}{10}$ af landmændene selv ejere af deres jord. Da Finland var blevet et frit land, begyndte det en fredelig erobring af agerjord, og i 1934 var agerarealet øget med 450,000 ha eller med et omraade, der omtrent svarer til Fyn, Lolland og Falster tilsammen. Hvad det betyder for et land, hvis samlede landbrugsareal svarer til Danmarks, forstaar vist enhver. De materielle fremskridt, de finske landbrugsreformer har affødt, lader sig let maale i forøgede afgrøder, øget mælkemængde, større ægproduktion o. s. v., men en redegørelse for denne fremgang ville ogsaa fortælle den, der læste tallene med forstaaelse, at den finske befolknings selvagtelse og kraft er vokset, samtidig med at landbrugets intensitet er øget. Bevidstheden om, at omkring 120,000 jordlejerne er blevet jordejere, uden at landbruget er sunket dybt i gæld, ja, at finsk landbrug — trods modernisering — har Nordens laveste prioritetsgæld (17 — sytten procent), giver rankhed i karakteren og fasthed i viljen. Det nytter at tage fat.

Gran, fyr og birk har længe været Finlands guld (Finland 5,3 ha skov pr. indb., Danmark 0,1 ha pr. indb.), men Finland søger nu at behandle „guldet“ mest muligt i hjemlandet. Der er anlagt forbedrede flodledninger frem til fabriksanlæg og udførselshavne. Fabriksanlæg efter fabriksanlæg bygges for at behandle træet. Endnu er fremstillingen af papirmasse ikke blevet til

det, Finland arbejder for. U. S. A., Kanada, Sverige og Tyskland har stadig føringen her, men finsk papirmassefabrikation er i fremmarch, snart vil den naa Tysklands, og — i fredelig kappestrid — vil den naa frem i en af de forreste rækker. Og finsk skovbrug driver paa flere kiler. I Kotka hviner skrællemaskinerne, mens træstammerne langsomt drejes og meter efter meter af de millimetertynde træskræller vandrer hen ad transportbaandet for at blive sammenlimet til krydsfinérplader. Krydsfinér er en af efterkrigstidens nye varer. Finland greb chancen. Idag behersker den finske plywoodindustri 30 procent af verdenshandelen. Produktionen er i løbet af 10 aar blevet tredoblet.

Skovens produkter er ikke en af Finlands udførselsvarer, de er simpelthen udførselsvaren, idet 86 procent af eksporten stammer fra skovindustrien. Derfor vil en eventuel standsning af denne eksport betyde et dødsstød for finsk næringsliv — det er for skovprodukterne, Finland køber kul, olie, maskiner, tekstilvarer o. s. v. Selv om kul og olie stadig er livsvigtige, kraftgivende stoffer for industrien, daler deres betydning dog, efterhaanden som vandkraften udbygges. Det unge Finland har sat energisk ind paa elektrificering af landet, og i tiarsperioden 1923—1933 er vandkraften mere end fordoblet (fra 196,000 hkr. til 424,000 hkr.), men der er stadig mulighed for bedre udnyttelse af denne naturlige kraftkilde, navnlig i den nordlige, folkefattige del af landet. Finlands udenrigshandel, der er forholdsvis lille pr. indbygger (det halve af Danmarks), staar ret stærkt, fordi Finland hurtigere end de fleste andre lande indstillede sig paa verdenshandelens nuværende princip: Man udbygger sin udførsel til et land ved at øge sin indførsel fra landet. Resultatet af denne omlægning er, at Storbritannien, Sverige, Nederlandene og Frankrig staar i stadig livligere handelsforbindelse med Finland, mens Tyskland, U. S. A., Belgien, Danmark og Rusland glider mere og mere i baggrunden.

Skal man kort karakterisere udviklingen i Finland i de sidste tyve aar, maa man sige, at Finland i den periode har oplevet sit folkelige og økonomiske foraar, men oplevet det langt kraftigere end vi gjorde det efter 1864, købt, som det er, gennem verdenskrig og borgerkrig, og født i en tid, der teknisk var langt mere fremskreden end 1870erne.

„Nøglen til kufferten“.

Ålandsøerne — navnet har en egen klang for den, hvis drengesind higede mod søen. Det var jo der, verdens stolteste sejlskibsflaade hørte hjemme. Der-

fra er det, de store barkskibe og fuldriggere med vindfyldte sejl som store fugle stryger ud over verdenshavene, og det er til Ålandsøerne, de vender tilbage, naar de — lastet med australsk hvede — med alle klude sat, i kapsejlad af pasatvinden føres mod nord. For drengesindet er Ålandsøerne med 81 procent af den finske sejlskibsflaade først og fremmest søfolks og fiskeres hjem.

For politikeren er Ålandsøerne blevet „Nordens Malta“. Dermed mener man, at den, der har Ålandsøerne i sin haand, staar med en dolk rettet mod Finlands hjerte, idet stødet kan føres lige ind i landets vitaleste del over Pori (Björneborg) til Tampere (Tammerfors) — „Finlands Manchester“ og videre langs kysten. Naar Ålandsøerne med sine tusinder af skær og holme, med sine 200 beboede øer og sine 28,000 indbyggere gang paa gang samler Verdens interesse om sig, er det deres beliggenhed, der gør det.

I 1809 ved freden i Hamina (Fredrikshamn) afstod Sverige ogsaa Ålandsøerne, men da det store hellige Rusland faldt fra hinanden og republikken Finland den 4. Dec. 1917 erklærede sin uafhængighed, krævede Ålandsøerne genforening med Sverige. Befolkningen havde stadig følt og talt svensk, nu sendte den en delegation til Stockholm med et andragende om at komme til Sverige, og det var underskrevet af 98 procent af øens mandlige befolkning over 21 aar.

Derefter oprinder en ulykkelig tid for Ålandsøerne. Svenske og tyske, røde og hvide tropper kæmpede om øerne, indtil Finland i grundloven 1920 sikrer ålændingene selvstyre, og det besluttes at neutralisere øerne. Den 20. Oktober 1921 undertegnede Danmark, Estland, Finland, Frankrig, Italien, Letland, Polen, Storbritannien, Sverige og Tyskland ålandskonventionen, hvori det hedder, at „intet Anlæg eller Basis for land-, sø- eller luftmilitære Operationer eller nogen anden Indretning, der tjener Krigsformaal, vil kunne bibeholdes eller anlægges paa Øen“.

Og saa oprandt den tid, hvor Åland og det øvrige Europa fordybede sig i minderne om den krig, der skulde ende alle krige, og i det genopbygnings- og nybygningsarbejde, der hører fredstid til. Men da tordenvejret sidste efteraar tog til at rulle for alvor, rettedes alles blikke igen mod Åland.

Den 28. September 1938 laa Europas skæbne paa vægtskaalen.

Og samme dag blev ålandsproblemet akut.

Mens den engelske flaade mobiliseredes, Tyskland truede med at mobilisere hele hæren, og Frankrig sendte den ene troppeafdeling efter den anden ud i Maginotlinjen, laa den russiske flaade ved Hangö klar til at landsætte

tropper paa Åland, mens den afdeling af den tyske østersøflaade, der krydsede ved den svenske kyst, havde ordre til at være parat til med et øjeblikks varsel at sætte kursen mod Ålandsøerne for der at mødes med en anden tysk flaaed-afdeling, der laa med dampen oppe i Königsberg. Finland havde trukket fire batailloner sammen ved Turku (Åbo) for øjeblikkelig at kunne føre dem til Mariehamn — og Sverige havde lovet i paakommende tilfælde at yde støtte.

Alt dette er blevet bekendt efter den tid. Faren drev dengang over. Den 29. September blev verdens søgelys rettet mod München, mod stormagtsmødet der. Men dermed var ålandsproblemet ikke løst, det var i høj grad aktuelt og har været det lige siden.

For 130 ar siden, ved Ålandsøernes afstaaelse, kaldte Napoleon den Store disse smaaøer for „Nøglen til Kufferten“. Kufferten er den botniske bugt. Her kan der drejes i laas for den, og „laasen“ gaar fra Norrtälje i Sverige over Långskär og Kökor til Hanko (Hangö) ved den finske kyst. Den, der ejer „nøglen til kufferten“ kan ikke blot rette et dolkestød mod Finlands hjerte, men behersker samtidig indsejlingen til de nordsvenske havne, og store dele af Sveriges træ- og malmudførsel gaar fra havnene i bunden af den botniske bugt. Det er derfor ogsaa af vital interesse for Sverige at være med til at kontrollere den, der har nøglen, ja, om fornødent at være med til at dreje nøglen i laas. Det vil være almen kendt, at dette er grunden til, at der i dagene fra 5. til 7. Januar i aar blev holdt en svensk-finsk konference om Ålandsøernes befæstning. Ved konferencen opnaaedes der enighed om en ordning, som hverken underskriverne af ålandskonventionen eller Genève vilde rejse indvending imod, men Rusland, der ikke var medunderskriver i 1921, protesterede mod denne ordning. Under indtryk af de daværende engelsk-russiske forhandlinger stilledes sagen — saa vidt vides — da i bero.

Dermed er angst og fare ikke bortvejret. Ålændingernes ordfører, redaktør Julius Sundblom, udtalte for nylig: „Vi ved ikke, hvad Fremtiden indebærer, men vort Instinkt siger os, at der er Fare paa Færde . . .“ Ja, instinkt, der siger „Fare“ er vakt, og ingen ved, naar det atter beroliges. Ålandsøerne kan befæstes, men dermed er problemet *ikke* løst. Som nordbo spørger man: Naar løses ålandsproblemet *af* Norden og *for* Norden?

Østporteni.

Som Åland er indfaldsporten til Finland fra vest, er det karelske næs ind-

faldsporten fra øst. Saadan har det været i tusind aar, og det har man hidtil bygget det unge Finlands forsvar paa.

Ruslands aarhundredegamle stræben efter en isfri havn mod nord har ændret dette noget. I dag er Murmansk ved Kolahalvøen — takket være Golfstrømmen — en af Ruslands bedste havne forbundet med Leningrad ved en jernbanelinje og flere flyvepladser, og i øjeblikket arbejder man i Finland oppe ved Petsamo paa at bringe en af verdens rigeste nikkelgruber i drift. Disse to ting i forbindelse med malmlejerne i Finmarken og Nordsverige med en aarlig produktion paa ca. 11,000,000 tons gør, at „ødemarksgrænsen“ ikke længere kan regnes for sikker.

Det karelske næs er dog stadig bro og front mellem den tætbebyggede del af Finland og den store østlige nabo.

Naturen er ikke særlig gavmild her. Størstedelen af landet var dækket af hav efter istiden, og havet udvaskede den fede moræneler, saa kun sandet blev tilbage. Landet danner nu overgang fra steppeland til bjergland, fra frugtbare marker til moser, søer og kuperet skovland, og som det karelske næs er bro mellem forskellige naturforhold, har det gennem aarhundreder været bro mellem vestlandet og østlandet.

Det har ikke været noget let kald for det karelske folk, derom vidner det karelske vaabenskjold, der viser to pansrede arme, den ene løfter et sværd, den anden en østerlandsk krumssabel. Og historien vidner derom. Engang hørte landet under den mægtige republik Novgorod, men i 1300-tallet kom det under Sverige, og siden da har den smalle landtange været tumleplads for de to mægtige naboer. Paa Sten Stures tid var det russerne, der hærgede landet, 1572 trængte de paany derind, og endnu samme aar overfaldt svenskerne landet og jævnedes byer og klostre med jorden. 1590 var det igen russernes tur, men da samledes de karelske skiløbere og overrumpledde fjenden i den dybe sne. I soldaterkongen, Karl den Tolvtes krige var de ogsaa med, og da den regulære svenske hær i 1741 svigtede dem, dannede de karelske bønder selv en hær for at forsvare deres hjemstavn. I 1808—09 blev de ikke skaanet, verdenskrigen og borgerkrigen gik ogsaa hen over deres land.

Det karelske skjold blev fuldt af ar. Gamle saar var næppe lægt, før ny blev hugget. Trængte fjenden ind i landet, gik hans vej over Karelen, naar han atter blev drevet tilbage, var det Karelen han hærgende, brændende og skændende trak sig tilbage over.

Det er af den fortid, den stamme, der i dag bor paa det karelske næs,

er steget. Det er en stamme, hvis fædres mod, offervilje og handlekraft, naar hjemstavnen truedes, bærer vidnesbyrd om en rodfast fredsvilje, som den haardeste undertrykker ikke bøjede.

Zacharias Topelius skildrer gang paa gang de finske styrkers kamp mod en russisk hær, og et sted sammenligner han finnerne med de smaa graner i sneen. De kan lade sig bøje af stormens sus, men naar stormen er drevet over, rejser de atter hovedet. De kan lade sig tynges af de vældige snemasser, men naar vaaren kommer, og solen smelter sneen, staar de der endnu, mere friske, grønne og sejge end før, hærdet gennem modstand til ny modstand.

Det billede maa ligne det finske folk.

Krig hærger landene, statsgrænser kan flyttes, ja, det ved vi, men vi ved ogsaa, at et folk aldrig er fortabt, saa længe dets sønner lever. Den lære nynnede Kongeaaen ved min barndoms enge, den sang lyttede den senere Marie Curie til i den polske skole, den sang er sunget ind i den polske folkesjæl, og det er dens toner, der har bevaret det finske folk finsk.

Som de smaa graner, der modstaar naturmagternes tryk for at rejse sig stærkere og mere grønne, vil ogsaa det finske folk rejse sig, naar foraaret — tidligt eller sent — atter smelter sneen.

KELD MØLBAK.

Vi sender vore venner og elever fra Antvorskov vore bedste hilsner.

Agnethe og Keld Mølbak.

Smaatræk fra et Englands-Ophold.

ET Aar i England har bragt mig saa mange gode og interessante Oplevelser, men naar Redaktionen beder mig om at nedskrive nogle Indtryk til Aarskriftet, er jeg i Knibe med Udvalget. Det meste af det, jeg har set i England, er saa ofte beskrevet af andre.

Jeg vil ikke fortælle om Londons pragtfulde Kirker, Muscer, Billedgallerier og Parker, der har givet mig mange indholdsrige Stunder, men et af de Strejftog, jeg vil fortælle om, skal være til Kirken All Hallow, hvis Grundlæggelse efter Traditionen er sket, allerede da England var romersk Provins.

Mellem høje Bygninger i et livligt Handels- og Havnekvarter gør den et beskedent Indtryk, men den rummer mange historiske Minder. I Vaabehuset staar en Statue af St. Ethelburga, den første Abbedisse for et nærliggende Nonnekloster; en Stenplade menes at dække over Korstoghelten Kong Richards „Løvehjerte“; Pensylvania Selskabet i New York har i Kirken ophængt en Plade til Minde om, at her blev William Penn, der blev en af Kvækernes betydeligste Mænd, døbt 23. Oktober 1644. En Gennemgang af Kirken er i Lighed med et Besøg i den nærliggende Fæstning Tower et Møde med Træk og Minder fra Englands ældste Historie.

I Kirkens Indre er en Hygge, som overgaar den, man finder i St. Pauls Cathedral og Westminster Abbey. Det første man lægger Mærke til, naar man kommer ind i Kirken, er to Rækker smaa Skibe, som hænger under Hvælvingerne, og hvori der brænder Lys. Disse Skibe har Sømændene igennem Tiderne laant, naar de skulde ud paa lange og farlige Rejser. De skulde hjælpe til at føre dem godt hjem til Fædrelandet igen. Naar saa en Sømænd kom hjem, blev hans Skib atter hængt op i Kirken. I et Hjørne brænder altid en lille Lampe, som Prinsen af Wales har tændt for de Kammerater, som faldt i Verdenskrigen. Under Kirken er flere smaa Kapeller. Det ene bliver brugt som Mødested for den under Verdenskrigen stiftede „Toc H“ Bevægelse. Medlemmer, som samles der, kommer fra alle Stænder i London. Et af Kapellerne er ganske lille og meget ejendommeligt, der findes kun en Stol og et lille Alter

med friske Blomster, og det bliver kun benyttet, naar der kommer en Sømand, som gerne vil have Lov til at være alene.

Under Kirken er ogsaa et lille Museum med Modellen af Byen, som den saa ud i Romertiden, altsaa Motiver fra London for 1600 Aar siden. Der fandt jeg ogsaa Billeder, som viste, hvordan man havde tænkt sig Danskernes Indtog i England.

Ønsker man at komme fra London ud paa Landet, maa man efter at være kommet ud af Byen og alle dens Forstæder køre adskillige miles, bl. a. gennem store Golfbanearealer, inden man naar at faa en virkelig Landbrugsegn at se. Paa en af mine Landudflugter Syd for London gik jeg ind paa en lille Gaard og kom i Samtale med Familien. De viste mig med Glæde alt, hvad de havde. De havde selv ryddet Skoven fra det meste af Jorden, og det var tydeligt at mærke Glæden over deres lille Hjem og deres Besætning. Særlig den ene Ko omfattede de med stor Kærlighed. „Den har vi haft hele Tiden, og den har givet os 12 Kalve“, fortalte Manden, samtidig med at han klappede den.

Paa en anden Vandring ude i de samme Egne kom jeg igennem en Skov og fandt der en gammel Eg, under hvilken der i 1788 førtes en verdenshistorisk Samtale. Paa en Stenbænk under Træet staar indhugget:

Under dette Træ sad i 1788 Wilberforce og William Pitt og talte om Slavernes Frigivelse.

Paa Bænken er endvidere indhugget Dagbogsoptegnelser om Begivenheden. Det var Wilberforces glødende Veltalenhed og Begejstring, der fik Pitt til kort efter at fremdrage Sagen i Parlamentet, som dog gæmte den hen i en Kommission. Wilberforce fortsatte sit Arbejde i Folket og Rigsdagen, men Negrenes utrættelige Talsmand oplevede ikke den fulde Sejr. Paa sit Dødsleje fik han Meddelelse om, at nu var et Lovforslag til Behandling i Parlamentet, og nogle Maaneder efter hans Død i 1833 blev Loven vedtaget. Egen er nu gammel og brøstfældig og holdes sammen med Jernstiver, men grønnes dog lidt hvert Aar.

Egen Syd for London minder i meget om det fynske Landskab, men Midtengland med dets Herregaarde og Fabriksbyer og det nordlige Bakke- og Hedeland er meget forskellig fra Danmark. Jeg tog i min Sommerferie med Rutebil de ca. 400 miles fra London til Glasgow. Turen gennem Nordengland og Sydsotland var pragtfuld. Der er Landskabet ret øde og vildt, mange Steder rager de nøgne Klippeblokke op af Jorden. I en af de smaa Landsbyer med krogede Gader, som vi kørte igennem, havde vi et lille Ophold, og jeg

kom til at tale med flere af de Koner, som stod i Gadedørene med deres smaa Børn paa Armen. De vilde alle saa gerne fortælle om Byens store Dag, da den kongelige Familie var der for at afsløre Krigsmonumentet paa den høje Bakke bag Byen. Ofte saa vi gamle Borge, der laa meget smukt, omgivet af gamle Træer og dybe Voldgrave, men det, som ellers mest prægede Landskabet, var Hyrderne med deres dejlige Hunde, som gik og vogtede store Faareflokke.

Maalet for min Rejse var den store Udstilling i Glasgow. Jeg havde Aftale med Folk deroppe om at tage imod mig, men i Trængselen gik vi fejl af hinanden, og det resulterede i, at jeg sent paa Aftenen stod ene i den store af tilrejsende overfyldte By, og at jeg mødte en enesteaaende Gæstfrihed, som jeg altid vil mindes.

Da jeg fra Glasgow Universitet, som var min opgivne Adresse, forgæves i Telefon ved Universitetsdørvogterens Hjælp havde søgt om Husly paa Hotellerne og alle Vegne faaet den Besked, at alt var overfyldt, fik Dørvogteren den Tanke at ringe til en af Universitetets Professorer, der boede tæt ved. Jeg troede, at man vilde give mig et eller andet godt Raad, men et Øjeblik efter førtes jeg ind i Professorens Hjem og blev budt velkommen af hans Frue og nogle voksne Børn. Det var et dejligt Hjem, der havde aabnet sig for mig. Professoren, Dr. Fulton, en middelhøj, slank, graahaaret Mand med kloge og gode Ansigtstræk, anslog straks en hjertelig og fornøjelig Tone, der fik mig til at glemme de udstaaede Vanskeligheder, og hans Frue, der nærmest kan betegnes som sød og elskelig, anrettede Thebord. I Løbet af ganske kort Tid var jeg saa indspundet i deres hjertelige Ligefremhed og Tillid, at jeg følte mig som en velkommen Gæst.

Familien indbød mig til at bo hos dem under hele mit Glasgowophold, men jeg syntes ikke, jeg kunde lægge saa megen Beslag paa deres Gæstfrihed.

Foruden den første Aften og Nat tilbragte jeg dog nogle flere Timer i Hjemmet. Vi sad efter Middagen om den aabne Kamin, i hvilken der, skønt midt paa Sommeren, var tændt Ild, og Dr. Fulton gav mange gode Raad om, hvordan jeg skulde faa mest ud af mit Skotlandsophold. Han vilde gerne fortælle om Skotland, men var ogsaa interesseret i danske Forhold, særlig i, hvad jeg fortalte om den danske Højskole. Det var øjensynligt ham og hele Familien om at gøre, at mit Ophold hos dem skulde være en god Rejseoplevelse.

I Samtalen brugte jeg en Gang Udtrykket Englændere, men blev paa en venlig Maade rettet af Dr. Fulton. „Nej, vi er Skotter“. Det var første Gang,

jeg mødte denne Udtalelse, men senere mødte jeg den flere Gange, naar jeg for Spøg kaldte Skotterne for Englændere, og nogle af dem lod tydelig skinne igennem, at de regnede sig bedre end Englænderne. Englændere og Skotter lever nu efter mange Aarhundreders Kampe som gode Broderfolk, men bevarer hver sit Særpræg, og Skotternes Bidrag til den fælles britiske Kultur er betydeligt. Man behøver kun at tænke paa Mænd som Visesangeren Robert Burns og Reformatoren John Knox for at faa Indtryk af skotsk Vid og Djærvhed.

Skotlands Natur er storslaaet og dets Folkekarakter er det ogsaa. Det var mit Indtryk fra Samvær med Skotter paa mange interessante Udflugter i det smukke Bjerg- og Søland.

Kort efter min Tilbagekomst til London fortættede Krigsuhyggen sig. Parkerne gennemgravedes til Beskyttelsesrum, og det følte som en stor Lettelse, da Freden sikredes ved Chamberlains Flyveture til Hitler. Engelske Hjem har mange tunge Minder fra forrige Krig. Rundt i de engelske Landskaber findes Mindesmærker for faldne Sønner.

Wilberforces Eg.

Et Mindesmærke af ejendommelig Art saa jeg i Kent. Det var i en takket og skovrig Egn. Fra en Udsigt i et Skovbryn saas paa et Bakkedrag langt borte et stort hvidt Kors, lagt paa Fladen i Græsskraaning. Det var til Minde om de faldne i Landsbyen Scoreham.

Korset ses viden om og bruges af Flyverne som Mærke — vel ogsaa af de Flyvere, som nu farer ud i den Krig, som alligevel kom.

ELSE CHRISTENSEN, Vollerup.
(Elev 1932.)

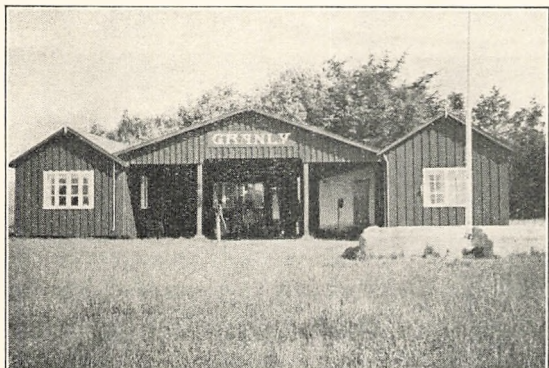
I Lejrskole paa Reersø.

Turen herud.

Saa gik vort Ønske alligevel i Opfyldelse! I Aftes, da vi gik i Seng, styrtregnede det, og vi var meget spændt paa, hvordan Vejret var i Dag. Jeg vaagnede Kl. 5, skyndte mig hen til Vinduet og — aah, hvor var Luften frisk. Solen skinnede, og Fuglene sang, saa krøb jeg beroliget i Seng igen og sov, til Klokkerne ringede. Efter Morgensangen pakkede vi færdigt, vi var ellers saa ivrige i Aftes, at vi nær havde pakket Sengetøjet sammen uden at tænke paa, at vi først skulde sove i det. Kl. 9 kom en Lastbil og hentede alle Dyner, Kufferter og Køkkengrej samt Fru Nissen, Maren og Oda. Vi andre startede Kl. 10 og kørte af Sted paa vore nypudsede Cykler i højt Humør. Da vi havde kørt ca. 10 km, kom vi til Stillinge Sogn, der har en Mængde velbevarede Oldtidsminder, ca. 75 Gravhøje, der næsten alle er bevokset med Træer. Der er en stor, smuk Kirke, bygget i romansk Stil af Kampesten. I Mellemrømmene i de store Sten er der indsat Smaasten, hvilket ser meget smukt ud. Skibet er usædvanlig langt, og ved en Restauring i Middelalderen blev et Vaabenhus og Sakristi bygget til af Munkesten. Taarnet er af almindelige Mursten og altsaa enten bygget endnu senere eller restaureret saa grundigt, at det gamle er forsvundet. Der er mange Kalkmalerier paa Hvælvingerne, men vi blev ikke klar over, hvad de alle forestillede. Altertavle og Prædikestol er fra det 16. Aarhundrede.

Vi naaede Bildsø Skov ved 12-Tiden. Der slog vi os ned ved en Aa og spiste vore Klemmer. Efter en lille Travetur cyklede vi videre, og næste Gang, vi gjorde Holdt, var vi ved Drøsselbjerg Kirke. Udvendig var den meget smuk, og Kirkegaardsmurens Linier harmonerede fint med Kirkens. Kirkens Indre virkede saa uhyggeligt med to parallelle Skibe, adskilt med to store Piller. Den er oprindelig bygget i romansk Stil, men er forandret saa mange Gange, at man næsten ikke kan finde Rede paa det.

I Mullerup gik vi ned til Havnen, der før har været benyttet af Slagelse By. Der laa en tysk Dmper og lossede Briketter. Saa klatrede vi ud paa Molen, det var sjovt at kravle fra Sten til Sten, mens Bølgesprøjtet slog ind over Molen. Der var mange interessante Stenarter; vi var særlig optaget af en stor Granitblok, hvori der sad en Del Granater. Forstanderen hamrede løs paa dem med en Flintesten, og efter megen Besvær lykkedes det at faa et Par Stykker pillet ud.

Lejrskolen paa Reerso.

Paa Ekspedition hos
Fiskerne.
En af Ekspeditionens
Medlemmer prøver
Olietojet.

Paa Vej til Badning.

*Sammen med Thorkild
Gravlund udenfor hans
Hytte.*

*Klar til Natur-
forskerudflugt.*

I Dalby skulde vi ind paa en Mark og se „Rævehøj“, en Gravhøj med en stor Jættestue. Den var 7 m lang, $2\frac{1}{2}$ m bred og 2 m høj. I den ene Ende var et lille Rum skilt fra med en Kantsten. Det er den første Jættestue, jeg har været inde i, og jeg har aldrig tænkt paa, hvor nøjagtige Beregninger man maa have gjort med Hensyn til Stenenes Anbringelse, for at de forholdsvis smaa Sten i Væggene kunde modstaa Trykket fra de store Overliggere. Det var interessant at være derinde, men Luften var ikke saa behagelig, for Flagermuslygtens Petroleumsos og den fugtige Jordlugt kæmpede om Overtaget. Saa det var rart at komme ud i frisk Luft igen. Vore Forfædre har ogsaa tænkt paa at lægge de døde paa et smukt Sted. Da vi kom op paa Højen, kunde vi baade se Reersø, Asnæs, Slagelse o. m. a. Vi skulde jo videre, og for at komme i Gang rullede nogle af dem ned ad Skraaningen. Det var imidlertid ikke saa let at bestemme Retningen, og der var en hel Masse Tjærenelliker, saa de, der kom hen i dem, fik ekstra Mønster paa Kjolerne.

Nu begyndte vi at længes efter Eftermiddagskaffen, og vi kørte i eet Træk til „Granly“. Der stod Fru Nissen og vinkede til os og bød os Velkommen. Vi fik i en Fart vasket os lidt og redt Køjerne, og efter Kaffen gik vi ned til Stranden og fik os en Dukkert. Det var første Gang i Aar, de fleste af os var i Vandet, saa vi nød rigtigt at pjaske i Bølgerne.

Om Aftenen samledes vi i den hyggelige Spisestue. Vi havde bestemt os til at være saa flittige og skrive, men det blev ikke til meget andet end „Tyggen-paa-Blyanter“, og lidt efter lidt opgav vi det og læste eller gik Tur i Stedet. Jeg kom ud og fandt Forstanderen i Færd med at grave et Hul til Affaldet, og da der pludselig kom en Mursten til Syne, var vi uhyre spændt paa, om det nu var en Munkesten! Det var det ikke, og lidt efter forsvandt Romantikken helt, idet vi opdagede, at der havde været gravet før, og der kom hurtigst muligt Jord paa igen.

Vi gik i Seng ved 10-Tiden, da vi havde faaet Kaffe. Thyra og jeg laa i en af de nederste Køjer, og der dryssede ustandselig Puder og Tæpper plus en god Portion Snavs ned i Hovedet paa os, men det skete ogsaa, at der kom en Flødekaramel dumpende, det formildede os naturligvis. Naa, vi var nu heller ikke selv for gode.

Første Tur paa Reersø.

Tirsdag d. 13.

Tirsdag havde vi Timer hele Formiddagen, hvor vi tegnede Kort over Øen, hørte Oldtidsforedrag og skrev Skemaer. Efter Middag badede vi, og mens de andre gjorde Gymnastik, gik jeg op paa Hesselbjerg, hvor der paa en Roemark ligger en Mængde Flint. Jeg fandt dog ikke nogen Redskaber, derimod en Flintesten med en forstenet Musling.

Da jeg skulde hjem, kom en Mand med hvid Sweater og Kasket gaaende langs Hegenet. Det var Gravlund, der skulde ned til sin Hytte, men da det var lige ved at være Kaffetid, maatte vi (Hansen, der lige kom fra Stranden, og jeg) skynde os hjem. Vi tænkte, at vi nok kunde træffe ham en anden Dag.

Kl. 3¼ gik vi langs Kysten Nord om Øen. Først var Strandbredden ganske flad med Rullesten, Tang og Strandkaal, men mod Vest gik vi under høje Klinter af Grus og Ler. Det højeste Sted var 19 Meter højt. Vi fik vore Kasser og Tasker fyldt med mange forskellige Ting, Prøver af forskellige Stenarter o. s. v., og om Aftenen blev det hele gennemgaaet og forklaret.

Anden Tur.

Onsdag d. 14.

I Dag gik Turen Syd om Øen. Vi gik ind gennem Byen og var henne og se Dronning Margrethes Mindesten, hvori der er en skaalformet Fordybning, der menes at stamme fra Oldtidens Ildtilbedere. Sagnet fortæller, at Dronning Margrethes Skib strandede ud for Reersø, og at hun blev reddet i Land paa en Planke. Som Tak for sin Redning gav hun Reersø-Bønderne fri for at betale Kongetiende og Kornafgifter, og disse Privilegier blev stadig fornyet indtil 1660, da Reersø kom ind under Helsingegaard. Nu laa Beboerne uafbrudt i Processer lige til 1801, da Øen solgtes til Beboerne som Selveje. 1861 blev Jorden udskiftet, og endnu har hver Mand sine Marker paa flere forskellige Steder. Reersø er en af de eneste danske Landsbyer, hvor ingen af Gaardene er flyttet ud.

Naa, vi gik ud af en Markvej for at komme ned til Vandet. Vi kom forbi et lille Vandhul, der paa Kortet er afsat som en Sø. (De ser temmelig stort paa Tingene her paa Reersø, her er baade Bjerge, Sluser og store Søer, men de er da ikke større, end at man bedst kan faa Øje paa dem i et Forstørrelsesglas.) Men der var da nogle Haletudser, Myggelarver og Mosesnegle, som vi fik fat i nogle af. Der blev ogsaa fanget nogle Insekter. De blev puttet ned i en Cigarkasse og fik en Dosis Æther, men da vi kom hjem, var de næsten allesammen kommet til Live igen.

Ved Stranden fandt vi ikke noget særligt spændende. Men det regnede lidt engang imellem, og da vi stod oppe ved Fyret, stod der to flotte Regnbuer, som Forstanderen tog et Billede af. Det bliver spændende at se, om det kan lade sig gøre.

Vi naaede lige akkurat hjem til Spisetid. Vi var skrupsultne, og jeg tror aldrig, en Portion Lobescowes har smagt os saa godt som det gjorde nu.

Vi havde nogle levende Blaamuslinger med hjem, og nu skulde vi have fat i noget Saltvand til dem. Forstanderen, Marie J. og jeg gik, forsynet med et Vandfad, ned til Stranden, og da vi kom hjem, havde vi et helt fint Saltvandsakvarium med en Krabbe,

Snegle, Muslinger og forskellige Tang- og Græsarter, men næste Dag var Krabben sporløst forsvundet. Ærgerligt!

Torsdag d. 15.

I Dag skulde vi ud paa Ekspedition to og to. Frk. Boesen og jeg fulgtes ad ud til en Stendysse ca. 3 km Syd for Byen. Det var en ganske almindelig ubevokset Høj, temmelig lav og ca. 5 m i Diameter. Overliggeren hvilede paa tre Sten, og inde i Hulrummet laa Flaskeskaar, Pigtraad og Daaser. Vi syntes nok, de kunde have fundet et andet Sted til det.

Derfra gik vi ned til Løveskansen. Det var en $\frac{3}{4}$ m høj Jordvold, der gik langs Kysten et temmelig langt Stykke. Vi spurgte en Mand, hvad det i Grunden var, men det var der ingen, der vidste, sagde han.

Lidt længere mod Nord var der en stor Maskine, der arbejdede. Vi skyndte os derop, men den standsede, inden vi naaede derop. Det var et stort Stenbrud, og der gik stadig nogle Mænd og gravede, de forklarede os saa, hvordan Stenene blev gravet ud, vasket og derefter i Elevator kom op i den store Sorteringsmaskine, hvorfra de kom ud i otte forskellige Sorteringer. Stenene blev solgt til Vejvæsenet, men Mændene var meget utilfredse med, at der blev solgt saa lidt, de kunde nemt fremskaffe mange flere.

Vi gik videre langs Stranden og begyndte at lede efter Strandfuglenes Reder, men vi var meget uheldige. Hele Dagen fandt vi næsten ikke noget af Interesse. Men vi fik da en dejlig fredelig Eftermiddag ud af det.

Det var Genforeningsdag, og om Aftenen samledes vi om et festligt pyntet Bord. Forstanderen talte om Sønderjylland og udbragte et Leve for den sønderjyske Ungdom.

Fredag d. 16.

Fredag holdt Nissen et meget interessant Foredrag om de forskellige Udviklingstrin i Oldtiden. De Timer gaar altid saa hurtigt, at vi ikke begriber, hvor Tiden bliver af (undtagen lige før Middag, hvor en „indre Knurren“ undertiden truer med at overdøve Ordene). Kl. 10 blev Grammofonen (og vi) trukket op, og saa dansede vi Lancier ude paa Græsset til Kl. 11, da Laursen kom og talte om Gravlund. Da vi sad og drak Kaffe, saa vi Digteren gaa ned mod sit „Kontor“. Hansen og jeg skyndte os ud og spurgte, om vi maatte tage et Billede af ham. Det fik vi Lov til, og han inviterede os endda ind i Hytten. Der var to Køjer med Tang og Sække, en Stol og en stor Træblok, der gjorde det ud for Bord. Paa Hylder langs Væggene laa en Mængde Vættelys, Søpindsvin o. a. Udvendig var det helt behængt med „Køer“. Han sagde, at han havde fortrudt det Tossieri med alle de Sten, for Folk skulde altid ned og se, hvad det var, og saa blev han forstyret i sine Skrivelser.

Resten af Eftermiddagen gik med at se Kirken og Museet. Kirken er bygget 1903 og har saaledes ingen historiske Minder, men det var en lys og hyggelig lille Kirke. Museet har derimod en mere anselig Alder, nemlig 200 Aar.

Om Aftenen var vi nede ved Havnen og skulde se Fiskerbaadene komme ind, men de vilde blive ude hele Natten, saa de blev vi snyt for at se. I Stedet gik vi lidt rundt paa Strandbredden, vi maatte nemlig ikke komme hjem før Kl. halvni, da Fru Nissen havde travlt med at forberede en lille Afskedsfest. Det begyndte med en Sketch med Hansen og Nissen, hvor der vankede forskellige Bemærkninger om os. Derpaa viste Fru Nissen og Frk. Boesen en Scene fra Sovesalen: Slagsmaal om Dynerne, Sten i Sengene og de forskellige Udbrud, de kunde høre fra os. Tii Slut vankede der Kaffe, og saa gik vi for sidste Gang i Seng i „Granly“. Det blev en noget urolig Nat, først var der forskellige „Gadeoptøjer“, og da vi endelig var faldet i Søvn, blev vi vækket af et Tordenkrald og en Vandstrøm, der flød hen ad Gulvet. Om Morgenen var vi næsten ikke til at faa halet op, de fleste gad ikke engang gaa i Vandet, saa vi maa alligevel have befundet os godt i de haarde Trækasser, selv om vi hver Aften ærgrede os over, at vi ikke havde taget Underdyner med.

Hjenturen.

Lørdag skulde vi saa vende Næsen hjemad. Da vi stod op, syntes vi, at det var fuldstændig umuligt at faa pakket sammen, saadan et Roderi var der. Men efterhaanden blev Køjerne da tømte og det hele flyttet ud i Gaarden, parat til at blive læsset paa Lastbilen.

Vi tog af Sted ved 10-Tiden efter at have raabt Hurra for „Granly“. Det var saa varmt, at vi næsten ikke gad træde i Pedalerne, men vi glædede os til at komme hjem, saa vi masede paa alligevel.

I Kirke-Helsing var vi inde at se Kirken. Den var treskibet, næsten kvadratisk, bygget dels af Kampesten, dels Munkesten. De hvide Piller var smukt dekoreret, og der var en Mængde Billedskærerarbejde. Prædikestol og Altertavle var fra det 17. Aarh., og i Koret stod to Træfigurer, den ene af Jomfru Maria, den anden af Johannes, samt et Korbuekrucifiks.

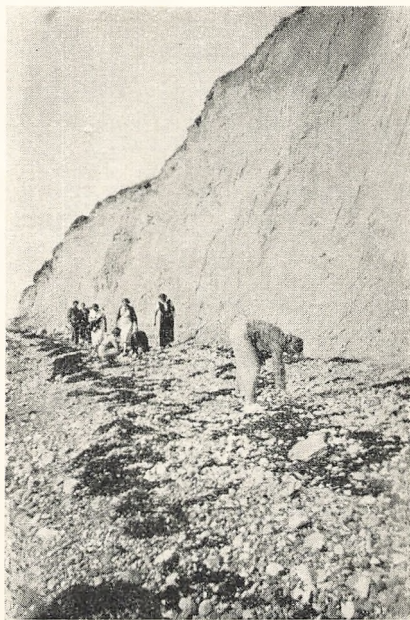
Da vi naaede Bødstrup, begyndte de bageste at raabe paa Mad; saa lagde vi os i en Vejgrøft og spiste, og bagefter fik vi Lov at gaa en Tur i Godsets Park. Vi gik lige igennem og ud til Mullerup Mose. Da vi havde kravlet over eller under utallige Pigtraadshegn, opdagede vi — at der ingen Ting var at opdage. Naa, jo, vi fandt da et Par Flinteflækker, der var ikke saa meget ved dem, men det var da altid et „Mullerupfund“.

Nu skulde vi kun gøre et Ophold til. Det var Havrebjerg Kirke, som skulde ses efter i Sømmene. Men nu, da jeg skal til at skrive om den, kan jeg ikke huske andet, end at Træværket havde en dejlig lysegrøn Farve, det var de gamle, fine Farvesammensætninger, som kom frem igen i Stedet for den kedelige brune Egetræsmaling. Ellers kan jeg næsten ikke huske nogen Enkeltheder; det er mig umuligt at skille alle de 6 Kirker, vi har set i denne Uge, ud fra hinanden. Men alligevel har vi jo faaet en højtidelig Fornemmelse, hver Gang vi kom ind i en af de gamle Kirker og tænkte paa, hvor mange historiske Minder, der var knyttet til den, og hvor mange Slægtled, der i Aarhundredernes Løb havde gaaet her.

Vejret blev stadig mere truende, og vi kørte godt til for at naa hjem i Tørvej. Vi var begejstrede, da vi naaede Alléen, for selv om vi kun havde været her halvanden Maaned, føler vi alligevel, at vi kommer *hjem*, naar vi ser Antvorskovs røde Mure. Saa snart vi var blevet bænket om Kaffebordet, begyndte det at regne, saa man maa vel nok sige, at vi var heldige, nu havde vi haft fint Vejr alle fem Dage.

ELSE SØRENSEN, Vedskølle, Vallø.

(Elev 1939.)

Strandbredden undersøges.

„De øverstkommanderende“.*)

en midlertidig Bølgedal, vi er i, men saa længe det varer, er det ofte svært for dem, der arbejder i Højskolens Tjeneste og lægger Kræfterne i, at se dalende eller svigtende Tilgang af Elever. Saadan gaar det ogsaa her paa Antvorskov. Det burde være saadan, at naar et Hold rejste hjem og havde været glad for at være paa Skole — og det har vi Lov til at tro er Tilfældet — saa skaffede det selv det næste Hold paa Skole, fordi hver enkelt hjemme paa sin Egn, eller hvor han eller hun nu kom hen, fortalte om sine Oplevelser og derigennem gav Skolen den bedste „Reklame“. Vi véd ogsaa, at det ofte gaar til paa den Maade, men altsaa ikke tilstrækkeligt til at faa Holdene til at vokse. Nu er tilmed Krigstidens Vanskeligheder kommet med Indkaldelser og økonomiske Vanskeligheder, der yderligere bevirker Nedgang i Elevtallet, der saa igen rammer haardt ind paa mange Højskolers i Forvejen anspændte Økonomi.

*) Naar der paa flere af Billederne ses *Uniformer*, beror det paa, at der i Slagelse blev solgt flere Tusinde Uniformer til 2 Kr. pr. Stk., og vi forsynede os i rigt Maal med billige Hjemmejakkter. Det var helt mærkeligt at se Foredragssalen besat med flere forskellige „Vaabenarter“.

Aaret 1938—39.

Kære, gamle Elever!

Som sædvanlig skal der her gives en lille Beretning om Skolens Gang i det forløbne Aar. Jeg véd, at de mange, der rundt om i Landet sender venlige Tanker til deres gamle Skole, sætter Pris paa at høre om, hvordan det er gaaet siden sidst. Og Interessen er lige stor, enten man konstaterer: „Saadan havde vi det ogsaa —“ eller udbryder: „Næ, det er noget nyt!“ —

Det er i disse Aar ikke lette Tider for Højskolerne. Det er, som om Strømmen af unge er ved at bøje udenom og gaa andetsteds hen, til Fagskoler og lignende. Jeg tror, det kun er

Det er ikke altid let under disse Forhold at arbejde ved en Højskole med det Mod og Humør, der hører til, om det skal gaa godt. En stor Opmuntring og Lettelse er det imidlertid hvert Aar at se, at et mindre Elevtal ikke skader selve Arbejdet. Skolemæssigt kan man tværtimod sige, at det gaar bedre. Man kan lære hinanden bedre at kende, hjælpe den enkelte bedre, gøre det hyggeligere og mere hjemligt. Og naar man saa ser Holdet i fuld Gang med Arbejdet, i godt Kammeratskab, glad og optaget af, hvad de hører og ser, taknemmelige for, hvad der arrangeres, ja, saa glemmer man de økonomiske Bekymringer og glæder sig over, at man har en Gerning som den, og saa haaber man igen paa, at der vil komme bedre Tider for det Arbejde.

Vinterskolen 1938—39 var af Størrelse som de foregaaende Hold. Gennemsnitsalderen laa noget højere end før, 21 Aar, hvad der absolut ingen Skade er til. Dermed være ikke sagt, at de ganske unge ikke kan faa Udbytte af et Højskoleophold, men Erfaringen viser Gang paa gang, at Energien og Spørgelysten er større og mere alvorlig hos den, der har prøvet at være ude i nogen Tid, end hos den, der kommer lige hjemmefra og har for meget af „Skoledrengen“ stikkende i sig endnu.

Vi tænker med Glæde tilbage paa dette Hold med dets Interesse for Arbejdet, dets gode Humør og Vilje til, at det skulde gaa godt.

Undervisningen gik efter de vante Linier med Foredrag af Laursen, Dr. Larsen, Mølbak, Nørgaard og mig. I Særhold undervistes der i Tegning og Landmaaling, Sprog, Delingsføreruddannelse, Biologi, moderne Verdenshistorie og Ungdomsarbejde. Ikke mindst det sidste har Elevernes store Interesse; sammen med Laursen gennemgaar de Foreningsledelse og de forskellige Former for Ungdomsarbejde; det er et godt Højskolefag, vi der har faaet med, og der er god Brug for det.

Folkedans har vi længe haft om Sommeren. I Aar tog vi det ogsaa op paa Vinterholdet. Hveranden Lørdag Aften stillede vi, næsten alle, i Gymnastiksalen, og under Fru Mølbaks Ledelse og Svend Jensens Spil dansede vi saa en halvanden Times Tid. Pigerne var dels vor hjemlige kvindelige Stab, dels gamle Elever i Omegnen og deres Bekendte, dels unge Piger fra Sørbymagle, hvor Fru Mølbak ledede et Gymnastikhold. Det gik godt og festligt hele Vinteren.

Landbrugsundervisningen laa i Konsulent Olsens kyndige Hænder som forrige Aar. Vi udvidede den, saa den nu omfatter to ugentlige Timer. De, der ikke deltog i de Timer, fik et Kursus i Korrespondance.

Som tidligere Aar viste Læge Larsen os den Venlighed at tage *Sundhedslære* med Eleverne og give dem Kursus i Første-Hjælp, hvad vi er meget taknemmelige for. —

De enkelte særlige Begivenheder og Oplevelser maa jeg nok hellere tage i kronologisk Rækkefølge.

Vinterholdet i Vinterkulde.

Søndag d. 6. November havde vi Aabningsmøde. Jeg talte om Humanitet — Medmenneskelighed, og Nørgaard om Højskoleforstander, Kaptajn, Dr. phil. Jens Nørregaard i Anledning af 100 Aarsdagen for hans Fødsel. Efter Foredraget fik Kredslæge Fog Ordet og fortalte Minder fra Testrup Højskole, hvor han havde været Elev. Han laante

Ved Stavnshaandsstenen.

Eleverne et trykt Eksemplar af deres Elevavis fra dengang og opfordrede til Efterligning. Uden at forklejne vore Elever tror jeg nok, jeg tør sige, at det ikke lykkedes; det var ikke Smaating, Testrup-Eleverne havde begaaet baade paa Vers og i Prosa.

Om Aftenen læste Lærerstaben for godt besatte Bænke i Gymnastiksalen Holbergs „Henrik og Pernille“.

Den 11. November, efter at vi den foregaaende Dag havde fejret Skolens 30-aarige Fødselsdag, hændte der noget, der i nogen Tid hindrede os i større „Udskejelser“. Vi fik Mund- og Klovesyge, ja, altsaa de tre Svin, vi paa den Tid havde. Vi fik Besked paa at afspærre Avlsbygningerne og saa vidt muligt holde Eleverne hjemme samt undlade samlede Udflugter. Det var jo paa et Tidspunkt, hvor ingen tog Bestemmelserne saa højtideligt, saa vi nøjedes med at holde Eleverne hjemme den følgende Søndag. — Senere, da Vejret var saa

godt, gik vi en Dag en rask Tur ud til Trelleborg-Udgravningen, hvor de netop paa den Tid fremdrog Skeletterne af de gamle Vikinger. Vi sang Vandreviser hele Vejen hjem, endogsaa gennem Byen, saa Folk kom til Vinduerne for at se, hvad det var for et Demonstrationstog.

Den 21. November var Eleverne i „Casino“ og saa „Han sidder ved Smeltediglen“, efter at jeg først i en Foredragstime havde gennemgaaet Stykket. — I Vinterens Løb var min Kone og jeg flere Gange ude i Foreninger og læste det Skuespil op; mange Opfordringer maatte vi sige Nej til, fordi vi ikke vilde være væk fra Skolen saa tidt. Men det var en Glæde at se, hvor Stykket kunde samle Mennesker, og hvor optagne de var af det.

Næste større Begivenhed var *Julemødet*, som vi har flyttet til en Søndag Aften. Vi

synes, det er hyggeligere saadan, og det syntes Folk aabenbart ogsaa, for der var stort Besøg. Slotspræst Osc. Geismar talte, og Slagelse Motetkor sang under Organist Nyholms Ledelse.

Et Par Dage efter havde vi Juleafslutning, inden Eleverne rejste. Der var paa de to Maaneder, skønt nogle af Eleverne først kom i Løbet af November, kommet et godt Kammeratskab, og der var endog digtet en Sang af en af Eleverne allerede til denne lille Fest.

Efter Nytaar kom endnu et Par Elever, der hurtigt „faldt til“, som man siger; den ene af dem blev saagar „Borgmester“, men han var ogsaa Fisker af Profession, saa han var vant til at styre Skuden.

Søndag d. 22. Januar afholdtes *Vinterelevmode*, hvor jeg talte om Lyspunkter i en mørk Tid, hvorpaa Laursen talte om De danske Ungdomsforeningers utrættelige Organisator og Opflammer, Pastor Ring, Næstved. Om Aftenen var der „Aabent Hus“ for Egnens

Start til Sorøturen

Folk, hvor vi ved Fælleslæsning opførte Skjoldborgs „Slægten“, et Stykke, der, naar frases sidste Akt, som er temmelig uklar og tynd, rummer nogle gode Tidsbilleder og viser Højskolens Virkning paa de første Slægtled.

Ved Kaffebordet om Aftenen gav Arne Hansen os som Gave fra Elevforeningen en Talerstol til Brug ved Møder i Gymnastiksalen, idet han føjede en Tak til for, hvad gamle Elever stadig mødte og modtog paa deres Skole. Talerstolen, der i al sin Enkelt-hed er smuk, afhjælper et stort Savn, da den gamle, selv naar den dækkes af Flag eller Grønt, ikke var anvendelig mere. Vi er derfor meget taknemmelige for den, og ogsaa fordi Gaven er en Bekræftelse paa gamle Elevers venlige Tanker.

Den 26. Januar havde vi *Sorøtur* med tindrende Humør, taktfast March hele Vejen, øredøvende Sang ved Frokostbordet, og 20 Mand, der sammen med Gymnastiklæreren ogsaa gik hjem.

Næste Dag besøgte Pastor *Hjertling* fra Egedesminde Skolen og fortalte om Grønland, en udmærket Vejledning i de Spørgsmaal, der knytter sig til den fjerne Del af Riget. Nogle Dage forinden havde en Færing fortalt os om sit Hjemland og vistnok vakt en Del falske Forhaabninger hos Eleverne om de Muligheder, der var deroppe for unge danske Landmænd.

I Begyndelsen af Februar gæstedes vi af *Erik Appel* fra Ellehus. Han fortalte paa sin vanlige klare Maade om Forholdene i Grænseegnene; naar man har hørt ham, véd man Besked -- om man da ellers kan høre og huske.

Hvil paa Sorø Landevej.

Den 10. Februar fejrede vi Afstemningsdagen i Nordslesvig ved at hejse et stort, nyt Danebrogsflag, min Onkel, Grosse-*r Johan Balslev*, København, havde foræret os. Om Aftenen festede vi saa i Spisestuen med Afstemningsplakater paa Væggene og Chokolade paa Bordet.

Den 12. Februar havde vi „*Aabent Hus*“, hvor den katolske Præst i Esbjerg, *Jan Ballin*, en Ung-

domsven af mig, fortalte om den nylig afdøde Pave og viste Lysbilleder fra hans Liv.

Ved Kaffebordet bagefter var der mange, der stillede Spørgsmaal til ham om katolske Forhold og om Stillingen til Protestantismen.

Næste Dag viste Pastor *Ballin* Lysbilleder for Eleverne og fortalte om Munkeliv.

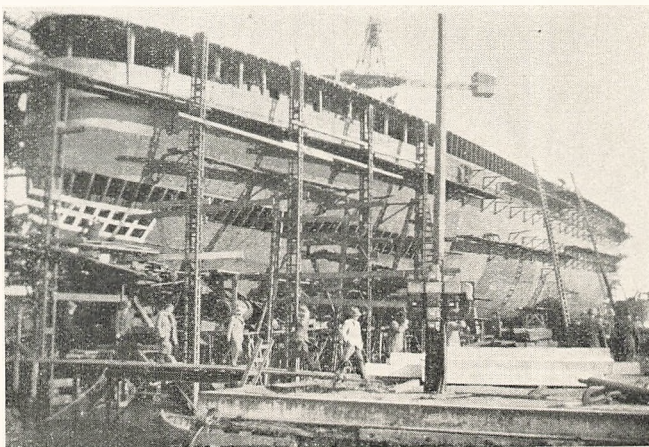
Som sædvanlig gjorde vi af og til Besøg paa nogle Virksomheder i Slagelse, saaledes i Aar „*Sorø Amtstidende*“, Langes Tobaksfabrik, hvor vi smagte paa Skraasovsen, saa vi gik rundt og hikkede længe efter, og Andelssvineslagteriet.

Den 18. Februar havde vi *Skolebal*. En udskreven Konkurrence om den bedste Idé til Udsmykning af Gymnastiksalen førte til et Forsøg paa at omdanne den til en Kæmpehal fra det gamle Trelleborg. Mølbak og Eleverne forarbejdede i Dagene inden utallige Vaaben og Skjolde til Dekoration. Det saa frygtindgydende og festligt ud, da det hele var i Orden, ikke mindst det flammende Arnehaal i Salens ene Ende.

Da alle Fastelavnsløjerne var overstaaet, aabenbarede Mølbak os, at han og hans Kone havde faaet Opfordring til at søge Stillingen som Forstanderpar paa Hindholm Højskole. Jeg skal ikke nægte, at Udsigten til at miste et Par gode Medarbejdere slog mit Humør et Par Streger ned, selv om jeg gjorde mig Umage for at glæde mig over, at de kunde faa et Arbejde, der laa saa godt for dem.

Den 25.—26. Februar foregik *Københavnerturen*. Vi startede paa det sædvanlige, forfærdelig tidlige Tidspunkt og stoppede første Gang ved Roskilde Domkirke, hvor vi fik Lov at gaa ind og synge Morgensang. Derfra gik Turen til Burmeister & Wain, hvor vi Traditionen tro blev

modtaget gæstfrit og vist rundt først paa Tegllholmen, saa paa Maskinfabrikken og tilsidst paa Skibsværftet paa Refshaleøen. I den forfærdelige Larm derude ødelagde jeg min Stemme under Forsøget paa at forklare noget, saa jeg den følgende Uge næsten ikke kunde tale. I en Baad sejledes vi saa til Toldboden og gik til Rigsdagen, hvor der var

Besøg paa Burmeister & Wain.

ekstraordinært Møde i Folketinget. Vi kunde derfor ikke blive vist omkring, men fik Lov til at komme op paa Tilhørerpladserne. Selv om Emnet var en Forespørgsel om Snekastningsloven, der ikke kunde sætte Sindene i større Bevægelse og kun havde afholdt en halv Snes Folketingsmænd fra at tage hjem, var det alligevel spændende at se Forretningsgangen derinde og at genkende de ledende Politikere; endogsaa Ministrene med Stauning i Spidsen skiftedes til at komme ind og præsentere sig i den Time, vi sad og hørte paa. Der er for mig ingen Tvivl om, at saadan skal vi fremtidig se Rigsdagen paa vor Københavnertur.

Derefter saa vi Kongens Repræsentationslokaler paa Christiansborg og gik saa til Grundtvigs Hus og spiste Middag. Om Aftenen gik vi Mangel af et ordentligt Skuespil (Det kgl. Teater havde udsolgt til forhøjede Priser) i Biograf og saa en god Film, hvis Fredsidé nu forekommer én at være en endnu fjernere skøn Drøm; den hed „Tre Na-

„Mod den Top, hvor i Trop, vi skal op!“

tioner mødes“. — En Sned Stykker af os overnattede paa Vandrerherberget, hvor Lederen stolt præsenterede mig for en ny Køje, han havde reserveret mig, en, der ikke kunde „gynge“, naar andre vender sig i Sengen.

Efter en Spadseretur Søndag Morgen gennem Slumkvarteret med Kig ind i Baggaardene gik vi i Det kgl. Teater, som vi fik forevist fra Kælder til Kvist. Derfra til Nationalmuseet, og efter Middag i Folkekøkkenet gik Turen til Raadhuset, Grundtvigskirken og Svømmehallen, hvor man saa Inge Sørensen sætte Verdensrekord. Saa Aftensmad, en Tur i Biografen og hjem efter et Par indholdsrige Dage.

Den 4. Marts var Eleverne til Husmandsmøde i Slagelse, hvor de hørte Biskop Rosendahl og Seminarieførstander Morten Bredsdorff. Om Aftenen havde De vestsjællandske Ungdomsforeninger Møde paa Højskolen. Nogle af Foreningerne viste, hvad de kunde, Dilettant, Sang o. lign., og efter Kaffehordet var der Legestue. Vi var godt 250 den Aften.

Den 10. Marts havde Konsulent Olsen og Frue indbudt os alle til *Tjustrup*, hvor Konsulenten sørgede for det belærende ved at vise os de gode Besætninger paa Egnen,

og Fruen for det behagelige ved et veldækket Kaffeboard i Skolens Gymnastiksal.

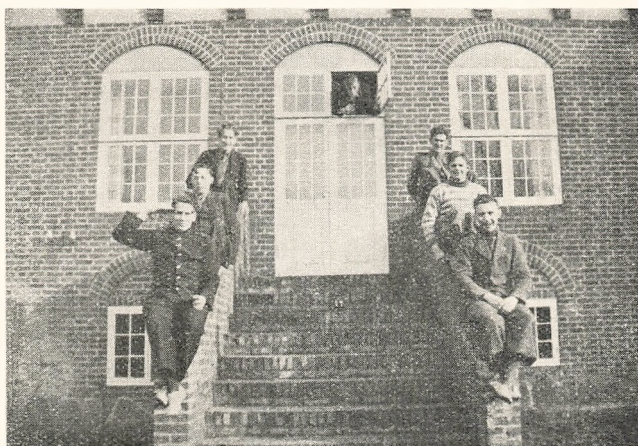
Skønt Vejret i Marts ikke lokkede til Friluftsarbejde, satte ogsaa dette Vinterhold sig et Minde, idet de ryddede og planerede Rundingen for Enden af Æblegangen. Af nogle Elmetræer, vi fældede, fik vi hos Snedker Dal lavet nogle Bænke og et Bord, saa vi om Sommeren kan sidde der til Søndags Eftermiddagskaffe o. lign.

Ved Marts Maanedes „Aabent Hus“ fortalte Kommunelærer *Dines Hansen* fra København om Statens Filmscentral og viste nogle af dens fortrinlige Film.

Desværre faldt Marts i med Kulde, saa vi fik en Omgang Influenza, rædsom kedeligt her sidst paa Vinteren. Staben klarede sig oven Senge, men var grundig forkølet.

Den 16. Marts talte Redaktør *Pakaci* om Jugoslavien, og om Aftenen var Eleverne indbudt til Bygmester Olsens, hvor de morede sig storartet.

Næste Dag besøgte vi Rødkildegaarden og glædede os over den smukke, veldrevne Gaard og Ejerens Gæstfrihed.

Paa Havetrappen.

Og saa lakkede det mod Enden, med Forældredag den 26., Grisekilde den 28. og Afslutning d. 30. Foruden at tage Afsked med Eleverne maatte vi nu ogsaa sige Farvel til *Mølbak* og hans Kone med Tak for godt Samarbejde i den Tid, de havde været her. Eleverne fra de 3½ Aar ved, hvor solid og beredvillig Hjælp, man altid kunde faa hos *Mølbak*. Engang i Vintrens Løb havde jeg i Begejstring over et nyt Paahit af *Mølbak*, noget han, som altid uden Hensyn til Tid og Ulejlighed for ham selv, havde realiseret til Gavn og Glæde for os alle, sagt: „Hvad er en Skole uden en *Mølbak*!“ Jeg havde ikke tænkt, at jeg saa snart skulde prøve at finde en anden. — Hvad Eleverne ikke véd, men vel kan tænke sig til, er, hvor godt det er for en Forstander at have en Lærer, man trygt kan overlade Arbejdet med Skolen til, fordi man véd, at det ogsaa for ham er Nummer Et. Kun et halvt Aar havde vi Glæde af Fru *Mølbaks* gode Humør og hjælpsomme Dygtighed. Vi siger dem Tak og ønsker dem alt godt i deres Gerning paa Hindholm Højskole. —

Da vores Gymnastiklærer rejste den 1. Februar, var det saa heldigt, at vi igen kunde faa fat i cand. mag. Stig Pedersen, som i de to sidste Maaneder gjorde god Fyldest og hurtig blev kendt og afholdt af Eleverne. —

Det politiske Valg — ikke paa Skolen, men i Danmarks Rige — greb ogsaa ind i Skolens Arbejde, idet Nørgaard ikke mente at kunne sige Nej til en meget indtrængende Opfordring fra Næstvedkredsen om at stille sig og jo saa maatte ud i Valgkamp. Det var derfor ikke meget, vi saa til Nørgaard i Marts Maaned. Som man vil vide, klarede han sig pænt, selv om han ikke — hvad det næsten en Tid saa ud til — kom ind igen paa Rigsdagen. —

Sølvbrudeparret.

Den 11. April fejrede Nørgaard og Fru Nørgaard deres Sølvbryllup ved en storstilet Fest i Anlægspavillonen; vi sad til Bords i fire Timer, saadan vrimlede det med Taler. Bag-efter blev der vist Lysbilleder af de to Ægtefællers Liv, fra de laa i Vugge og op til Dato, en morsom Idé. —

I Paaskedagene var vi som forrige Aar Værter for et Lederkursus, der afholdtes af *De unges Idræt*. Der var ca. 150 Deltagere, saa der var jo noget at gøre med at lægge alt til rette. Det var grumme flinke og fornøjelige Folk at lære at kende, og selv om det er et politisk

Ungdomsarbejde, mærkedes der under hele Kursuset en bestemt Vilje til at have „aabne Vinduer“ og give Arbejdet et bredt folkeligt Grundlag. Hvor forskellige vore Synspunkter end kunde være, mærkede vi dog atter og atter, at der var meget for os at lære hos dem, og at vi i vort folkelige Arbejde skal passe paa ikke at isolere os. Det kunde godt være, at de ogsaa havde godt af at være sammen med Folk fra vor Lejr.

Sommerskolen. 3. Maj kom der et Hold Piger, der utrolig hurtigt fandt sammen i et godt Kammeratskab med hinanden og med os Lærere. De var fra alle Kanter af Landet, lige fra Lolland til Vendsyssel, ja saagar to fra Færøerne. Det er med stor Glæde, vi tænker tilbage paa det Hold, dets gode Humør, dets „Oplagthed“ hver Gang vi lagde en Plan til et eller andet, dets alvorlige Lytten, naar vi havde noget paa Hjerte.

Allerede Dagen efter at de var kommet, gik vi i Biografen med dem. Det var lidt tidligt, men det var den pragtfulde *Islandsfilm*, der gik. Og hvis ikke andre fik noget ud af Turen, saa fik i hvert Fald min Kone og jeg det, for det var den Film, der gav Anledning til, at nogle gode Venner paa Egnen forærede os en Rejse derop, hvormed jeg andetsteds fortæller. — Efter Forestillingen gik vi hjem og fik The og varme Hveder, for det var Store Bededags Aften. Et Par Aftener efter saa vi igen Film, men ude paa Skolen. Det var min Broder, Ingeniør *Nissen* fra Holeby, der viste os forskellige Film, han selv havde taget.

Ved *Aabningsmødet* den 7. Maj talte jeg om Madame Curie, Opfinderen af Radium. Efter Aftensmad legede vi Sanglege, og for en stor Forsamling læste jeg saa Keld Abels Skuespil „Anne Sofie Hedvig“.

Den 13. begyndte vi paa *Folkedansundervisningen*, der lededes af vor nye Lærerinde, Frk. Ellen Boesen fra Askov. Foruden de sædvanlige Danse lærte hun os „Lanciers“,

og skønt nogle, især de mandlige Deltagere, rystede paa Hovedet af de udviklede Ture, lykkedes det os at faa lært den fine og fornøjelige gamle Dans.

Sorøturen med Besøg i Pedersborg Kirke og Præstegaard, Akademiets Museum, Sorø Kirke og Sejlur til Ægir fandt Sted i godt Vejr den 24.

Kort efter var det Pinse, og alle Eleverne rejste, enten hjem eller paa Besøg hos hinanden.

Den 31. Maj havde vi, som for nogle Aar siden, *Santhalmissionsmode* med et Par Hundrede Deltagere. Santhalmissionæren Frk. Løwe og jeg talte.

Den 4. Juni, Søndag Formiddag, fik vi et spændende Besøg. Det var nogle Folk fra *Statsradiofonien*, der vilde optage noget fra en Højskole som Del af en Reportageudsendelse betitlet „Sommer i Danmark“. Der var ikke levnet os mange Minutter, men vi naaede da at synge et Par Vers flerstemmigt, og nogle af Eleverne og jeg blev

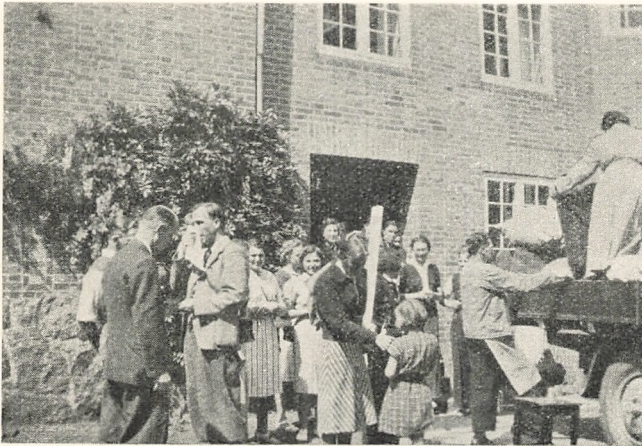

Tre flittige Piger i Lejrskole.

interviewet. Det maatte ikke siges, hvad Skolen hed, men en Del Lyttere til Udsendelsen den følgende Lørdag Aften regnede det dog ud. Kunde man mon høre, hvor nervøse vi var?

Grundlovsdagen fik vi Besøg af 150 Medlemmer af nogle midtsjællandske Sønderjyske Foreninger. Og et Par Dage efter gæstedes vi af 230 Medlemmer af Roskilde Højskoleforening; jeg var Fører for dem under et Besøg paa Trelleborg og i Klostreruinerne, og efter Aftensmad opførte vi Heibergs „Nej“ for dem.

Vejret var i de Dage saa herligt, saa vi besluttede at prøve en *Natskovtur*. Vi star-

Afrejse til Lejrskolen (Nissen græder ikke, men pudser Næse).

tede ved Midnatstid fra Skolen og gik gennem Skoven til Frederikslund, som jeg takket være et Kompas og en god Portion Held fandt i rette Tid til at naa Morgentoget. Pigerne vilde ikke tro, at jeg ikke vidste, hvor vi var, hvad der viser, hvor stor Autoritetsroen er! Kl. 2 drak vi Kaffe inde i Skoven og oplevede saa det mærkelige at høre Skoven vaagne.

Den 12.—17. Juni holdt vi *Lejrscole* i K. F. U. M.'s Sommerlejr paa Reersø ved Storebælt. Vi havde Timer om Formiddagen, Geologi, Dansk, Gymnastik og Oldtidshistorie, gik i Vandet mellem Middag og Kaffe og saa paa Udflugt om Eftermiddagen. Om Aftenen drøftede vi, hvad vi havde set og oplevet. En af Dagene fik Pigerne to og to hver en Opgave, nogle skulde undersøge de gamle Bøndergaarde, nogle besøge Fiskerne, og nogle skulde udforske Byens Liv i Kirke, Sogneraad, Missionshus og Forsamlingshus. De kom hjem fra Ekspeditionen meget optaget af, hvad de havde set og hørt. I det hele taget var det en glædelig Oplevelse, at Eleverne ikke betragtede det som en Slags Ferie, men gik op i Arbejdet med stor Energi. Forsøget faldt saa heldigt ud, at vi har besluttet at gøre det til et fast Led i Sommerskolens Arbejde. En af Eleverne fortæller her i Aarskriftet om Livet i Lejrskolen.

Søndag den 18. Juni var vi allesammen af vores Stuepige, Inger Nielsen, inviteret ud

til hendes Hjem i Heininge, hvor vi blev trakteret paa det bedste. Derfra kørte vi saa til Trelleborg, hvor vi mødtes med De vestsjællandske Ungdomsforeninger. Herfra kørte vi til Vemmelev Præstegaard, hvor Pastor Nielsen, tidligere Skern Valgmenighed, talte. Efter Aftensmad var der musikalsk Underholdning ved Chr. Hansen, Hammer, der sang til eget Luthakkompagnement. Det gode Møde sluttede med en Aftensang i Kirken.

Et Par Dage efter fik vi Besøg af to svenske Gymnasielærere; især den ene af dem, som blev her i længere Tid, fik vi Glæde af. Vi tog ham ganske simpelt i Brug som Lærer i Svensk.

Den 22. Juni blev vi alle indbudt til at komme ned til Høve Forsamlingshus. Jeg holdt Foredrag og ledede Sanglege, og Kredsen gav Kaffe.

Saa nærmede *Elevmødet* sig og med det Forberedelserne. Efter lange Overvejelser fandt jeg et Skuespil paa min Reol, vist aldrig spillet før: „I Ulvedalene“ af Inge Hofman-Bang, et Vikingedrama, paa Vers ovenikøbet. Vi spillede

Scene af „I Ulvedalene“.

med allesammen og havde yderligere tilkaldt Forpagter Bent Sørensen og nogle af Vinterholdet til Hjælp. Vi hersede med Prøver i en Uges Tid, saa gik det.

Som sædvanlig kom en Del gamle Elever om Lørdagen. Men der maa godt komme nogle flere! Det er saa rart at faa lidt mere Tid til at være sammen, end der er om Søndagen. Send bare et Par Ord om det til os!

Alle ængstelige Spaadomme med Hensyn til Elevmødets Deltagerantal blev gjort til Skamme. Vi var 400. Vejret var kommet ind i et upaalideligt Hjørne, den længe savnede Regn kom i vældige Byger. Søndag Eftermiddag kom der en, der drev os ned i Gymnastiksalen. Det gjorde ikke noget, men hvordan med Friluftsskuespillet? Spændingen holdtes vedlige til et Kvarter før Forestillingen. Saa satte vi Bænke ud, og det gik! — Om Generalforsamlingen fortælles andetsteds. Ved Mødet om Eftermiddagen talte Nørgaard, Laursen og jeg. Vores nye Lærer, H. P. Hansen, talte om Formiddagen dygtigt

om Efterkrigstidens Ungdom. — Og saa hilste vi paa gamle Venner fra hele Landet, de sidste Hold var mødt op i en utrolig Grad, men ogsaa mange helt fra den første Tid glædede os med at komme. Det er en Dag, der er en stor Opmuntring, der rigeligt lønner Sliddet. — Vi plejer at tage i Stranden Dagen efter; det var Vejret ikke til. I

Christian.

Stedet for tog vi næste Dag til Suserup ved Tjustrup Sø og nød Naturen.

En Uge efter havde vi *Sommerbal*. *Marie Henriksen*, Dalmose, kom herop og gav Maglekilde-Petersen-Historier tilbedste, og saa gik Dansen til — ja jeg husker ikke hvornaar.

Vores gode Spillemand til Folkedans, *Svend Jensen*, Sørhylille, indbød os nogle Dage senere ud til sine Forældre, der baade gav Kaffe og Dans i Laden.

Den 14. og 15. Juli havde vi *Stortur*. Vi kørte lige ind til Runde Taarn og gik ind og havde Morgenandagt i Trinitatis Kirke. Saa saa vi Telefonhuset fra Kælder til Kvist. Derfra til Fællesforeningens store Virksomhed paa Islands Brygge, hvor vi blev behandlet overmaade pænt med Traktement og anden Venlighed, men hvor de ligesom andre Fabrikker i den Uge havde Ferie, saa vi maatte nøjes med at se Lageret. Eftermiddagen gik paa Nationalmuseum, Repræsentationslokalerne paa Christiansborg Slot

og Diakonissestiftelsen. Saa Køretur til Dyrehaven, hvor vi spiste Middag og bagefter gik i Bellevue-Teatret og saa „Sommer i Tyrol“ med Operasanger Marius Jacobsen i Hovedrollen. Natten tilbragte vi paa Vandreherberge paa Amager sammen med Folk af mange forskellige Nationaliteter.

Næste Dag, hvor det i Modsætning til forrige Aar var godt Vejr, kørte vi ad Strandvejen til Helsingør, var inde paa Kronborg Slot og i Kasematterne, sejlede til Helsingborg og videre med svensk Rutebil, hvis Chauffør til almindelig Sorg knap var saa charmerende som forrige Aars, ud til Kullen. Saa gik vi den dejlige Tur langs Nordkysten til „Bedstemors Lænestol“, hvor vi fik en Rotur langs Klipperne, inden vi gik helt ud til Fyret. Her hentede Bilen os og kørte os tilbage til Helsingborg. I Helsingør spiste vi til Aften og kørte saa hjem med korte Ophold i Fredensborg og Frederiksborg Slots-

parker. Hele Turen var meget vellykket og forløb uden Uheld af nogen som helst Art!

Søndag d. 23. havde vi Forældredag med Gymnastikopvisning, Udstilling af Haandarbejder og Amatørbilleder samt af Ting, vi havde fundet og arbejdet med i Lejrskolen. Jeg holdt Foredrag, og om Aftenen var der „Aabent Hus“, hvor vi genopførte „I Ulvedalene“.

Den følgende Dag var vi ude ved Nørgaards Strandhus, for nu kom det gode Vejr igen. Et Par Dage efter inviterede Fru Konsulent *Olsen* Eleverne hen til sig. De var lidt „ængstelige“ ved det, for Lærerne maatte ikke komme med. Men de kom hjem opfyldte af Begejstring over alt det, de havde lært; det havde været et helt Husholdningskursus.

Og saa sluttede Skolen. Lørdag den 29. var sidste Dag. Der var Grund for os alle til at være taknemlige for en god Sommer med mange lærerige Stunder og glade Minder.

Lærerstabten havde denne Sommer undergaaet en Forandring. I Stedet for Mølbak havde vi faaet en Lærer, der kom fra Ry Højskole og tidligere havde arbejdet paa et Par andre Højskoler, *H. P. Hansen*. Han blev i Oktober gift med en Søster til Fru *Terkelsen*, Ry, og er nu flytte op i Lærerlejligheden paa 3. Sal. Vi er glade ved igen at have Lejligheden beboet med et Lærerpår, der gaar op i Arbejdet i alle dets Former. — Som Lærerinde i Gymnastik og Vævning fik vi, som før omtalt, Frk. *Ellen Boesen*, Askov, der med Lyst og Iver tog Del i hele Livet paa Skolen. — Til min Sorg fik jeg ikke noget Danskhold selv, til Gengæld havde jeg megen Glæde af at undervise i Samfundslære og af igen selv at have ogsaa den flerstemmige Sang. Dr. *Larsen* havde Sundhedslære og min Kone Barnepleje, desuden tog hun i en ugentlig Time et nyt Fag, Børnepsykologi, op.

Allerede samme Dag, Eleverne rejste, rykkede nye Folk ind. Det var *Danmarks Retsforbund*, der skulde have Landsstævne i tre Dage. Der var en 70—80 Deltagere, en meget broget Flok, spændende over alle Klasser og Stænder, holdt sammen af een Idé. Det er vist de skrappeste til at diskutere, vi har her i Landet; een Dag forhandlede de fra Kl. 8 Morgen til 5 om Eftermiddagen uafbrudt, for Maaltiderne var ikke Undtagelser. Interessante Mennesker at lære at kende, betagende i deres Idealisme. —

Efter en Foredragsrejse og nogle Dages Ferie paa Stevns sammen med Børnene rejste min Kone og jeg saa til Island.

Mens vi var paa Island holdt Friskolekredsene Møde paa Højskolen. Ved Mødet talte Forstander *C. P. O. Christiansen* og Forfatteren *Sune Andresen*. Nørgaard traadte til som Vært i min Fraværelse.

Hjemkommet fra Island d. 13. September fandt vi Skolen besat af Militær, 80 Mand i Gymnastiksalen, Telefonvagt i mit Værelse, Skildvagt i Gaarden o. s. v. Vi havde bedt Skolens tidligere Lærer *Oscar Hansen* og hans Kone om at bo paa Skolen i vor Fraværelse, men ingen af os havde jo tænkt, at der skulde blive saa meget at ordne. Det

var rart for os at vide, at alting, mens vi var borte, var i saa gode Hænder hos dem og hos *Christian* og Køkkenchefen, *Maren Kjærgaard*. — Indkvarteringen gav jo nogen Forstyrrelse, men baade Befalingsmænd og Menige var venlige og hensynsfulde. Spisestuen indrettede vi til Samlingsstue for hele Kompagniet, hvad Soldaterne satte megen Pris paa. Det var forresten morsomt at finde flere gamle Antvorskovere, der nu som Soldater tog Skolen i Besiddelse igen.

I *Efteraarsmødedagene* fik vi Lov til at slippe for de fleste af dem. Det var lige i de Dage, et Par Aargange blev hjemsendt. Til vor Glæde mødte Folk trods Benzinstyrrelserne godt op til Mødet. Vi nøjedes dog med to Dage i Aar. Første Dag talte jeg om Island og Pastor *Bent Moestrup*, Marvede, om „I al sin Glans —“. Om Aftenen kom Adj. *Haase*, Slagelse, med en Kvintet og gav Koncert, samtidig med at han forklarede os noget om at høre Musik. Næste Dag talte *Jens Rosenkjær* om Tiden, vi var inde i, derefter talte Pastor *Knud Hansen*, Assens, og om Aftenen læste min Kone og jeg Kaj Munks Skuespil „I Brændingen“.

Om Søndagen gæstedes vi af Foreningen af gamle Roskilde-Elever, mest Elever fra Thomas Bredsdorffs Tid. Vi var glade ved at være Mødested for dem og haaber, de vil komme igen. Det er rart at se, hvor trofast de holder fast ved Minderne om deres gamle Skole. —

Saa kom Foredragsrejsernes Tid, hvor jeg kun var hjemme nu og da. Den 5. Oktober rykkede Soldaterne ud efter at have raabt Hurra for min Kone og Kvarteret. En af de Dage, jeg var hjemme, havde *De vestsjællandske Ungdomsforeninger* Aarsmøde her. Lærer *Jensen*, Bildsø, indledede en Forhandling om Ungdomsforeningernes Arbejde. Ved Generalforsamlingen bagefter blev jeg valgt til Formand. —

Nogen Forstyrrelse i Efteraarets Møder bragte Tidens Vanskeligheder jo, vores Islandsrejse, der lidt hurtigt blev besluttet, og som saa trak længere ud end beregnet, forstyrrede ogsaa lidt. Naar dertil saa føjes et Par Misforstaaelser i Brevveksling, har vi Forklaringen paa, at vore Elevmøder i Ribe og Aalborg ikke blev til noget. Bedre Held næste Aar! Det er godt at mødes med dem, der bor saa langt borte, at de ikke kan naa herover, eller som er „groet fast“ med Hjem og Børn. I Ringkøbingegnen lykkedes det at blive samlet en Del gamle Elever hos Lærer *Borup* i Bregning til en hyggelig Aften. —

Saa er Vinterskolen i Gang igen. Holdet er ikke saa stort, som det plejer at være, og ogsaa paa anden Maade mærker vi Krigstiden med Rationering og stigende Priser, men især ved hele den Usikkerhed, vi alle føler, med Ængstelse for, hvad Begivenhederne ude i den store Verden kan føre ind over vort Land og Folk. Vi haaber inderligt, at vi maa faa Lov til at leve vort Liv som Danske og ikke blive knuget for haardt af de Van-

skeligheder, Krigstiden rammer os med, ligesom vi haaber, at vort Skolearbejde ogsaa under disse Forhold maa faa Lov til at trives til Gavn for de unge.

Tak for mange venlige Hilsener i det forløbne Aar og en glædelig Jul og et godt Nytaar allesammen!

Jeres

INGE og ERIK B. NISSEN.

Kære Sommerpiger fra 1923!

Se, saa mange „23“er var vi til Elevmødet i Aar!

Selvfølgelig kender I os — men for alle Tilfældes Skyld:

1. Række fra venstre: *Nørgaard, Erna Fischer Hansen, Elly Hansen.*

2. Række fra venstre: *Ellen Hansen, Fru Nørgaard, Margrete Nielsen, Margrete Larsen.*

3. R. fra venstre: *Margrete Christensen, Erna Lauritzen, Marie Henriksen, Magda Larsen.*

Ventlig Hilsen!

EN KAMMERAT.

Jubilæumsholdene.

Aargang 1914—15 og 1915 har 25 Aars Jubilæum.

Aargang 1924—25 og 1925 har 15 Aars Jubilæum.

Aargang 1929—30 og 1930 har 10 Aars Jubilæum.

Skriv til hinanden og aftal at mødes til *Elevmødet, Sondag den 7. Juli!*

Noter og Nyt.

Lærerkredsen. Ved *Sommerskolen 1939* virkede følgende: Frk. Ellen Boesen, H. P. Hansen, Læge Henrik Larsen, Thorvald Laursen, Erik B. Nissen, Fru Inge Nissen, Fred. Nørgaard.

Ved *Vinterskolen 1939—40*: H. P. Hansen, Fru Beth Hansen, Læge Henrik Larsen, Thorvald Laursen, Erik B. Nissen, Fru Inge Nissen, Fred. Nørgaard, Konsulent Martin Olsen, Jens Jørgen Rossel.

Som ny Lærer ved *Vinterskolen* er ansat cand. theol. *Jens Jørgen Rossel*, Søn af Sognepræst J. J. J. Rossel, Espe.

Vi vil gerne bringe gamle Elever vor hjerteligste Tak for den smukke Gave, vi gennem Elevforeningen fik til vort Sølvbryllup i Foraaret, og sige Tak for de mange venlige Hilsener, vi modtog. Vi har svaret paa de fleste, men mangler nogle Adresser, og flere Svar kom tilbage paa Grund af ufuldstændig Adresse. Vi ønsker alle gamle Elever en velsignet Jul og et godt Nytaar.

Gerda og Fred. Nørgaard.

Thorvald Laursens næstældste Søn stud. mag. *Eyvind Laursen* er blevet forlovet med *Anna Lise Ussing Jepsen*, Datter af Sognepræst J., Skagen.

Elevforeningens Bestyrelse bestaar af: Formanden *Arne Hansen*, Rislev, Næstved, *Vagn Hansen*, Sædder, Thureby, *Peter Hell*, Lambjerg, Kirkehørup, *Olav Friis*, Flakkebjerg, *Astrid Bendtsen*, Vesterbro 10, Odense, *Margrethe Korsbæk*, Skelskør, *Marie Henriksen*, Dalmose, *Astrid Knudsen*, Hersnap pr. Dalby, *Poul Madsen*, Tjæreby, Haslev, *Ellen Henriksen*, Slagelse, og *Ole Petersen*, Seminariet, Tønder.

Elevforeningens Kasserer er Lærer *H. P. Hansen*, Antvorskov Højskole.

Elevforeningens Adresse er: Antvorskov Højskoles Elevforening, Slagelse. Postkonto 11593.

Elevmødeteltet, der ejes af Elevforeningen, kan faas til Leje ved Henvendelse til Bygmester Olsen, Slotsalléen, Slagelse.

Artikler til Aarsskriftet kan sendes til Formanden, Kassereren eller til Forstander Nissen.

Delingsføreruddannelse fik: Martin Møller Andersen, Kristian Christensen, Thorkild Christensen, Helge Jensen, Peter Mikkelsen, Egon Nielsen, Karl Nielsen.

Kammeraterne fra Aargangen 1937—38 tænker med Sorg paa, at en af Holdet, den store, glade Tømrer fra Stenløse, *Holger Skov Olsen*, i Sommer mistede Livet ved en Motorulykke. Vi vil savne ham iblandt os, naar vi mødes.

Møder.

Søndag d. 17. December 1939 Kl. 19,30: **Julemøde.** Valgmenighedspræst Thorvald Balslev, Vartov, taler.

Søndag d. 21. Januar 1940 Kl. 16: **Vinterelevmøde.** Foredrag af Forstander Nørgaard.
(Medbragt Aftensmad.)
Kl. 19,30: **Aabent Hus.** Fælleslæsning.

Søndag d. 18. Februar Kl. 19,30: **Aabent Hus.**

Søndag d. 17. Marts Kl. 19,30: **Aabent Hus.**

Søndag d. 7. Juli: **Elevmøde.**

Søndag d. 15., Mandag d. 16. og Tirsdag d. 17. September: **Efteraarsmøde.**

Elevmøderne i **Ribe-, Ringkøbing- og Aalborgegnen** vil blive bekendtgjort i Bladene eller ved Brevkort.

Elevholdene.

Vinterskolen 1938—39.

Hertel Ahrenst, Suhrsvej 21, Korsør.
Alfred Andersen, Vellerup, Skibby.
Børge Andersen, Lillerød.
Henning Andersen, Keldstrup.
Martin Møller Andersen, Ørbækgaard, Ørbæk.
Vagn Andersen, Rorup, Lejre.
Gunnar A. Christensen, Løsning Nørremark, Løsning.
Kristian Christensen, Tøndering, Durup.
Thork. Christensen, Maarum Savværk.
Ejnar Christiansen, Houmandsgade 60, Horsens.
Jørgen Frederiksen, Kristtorns Allé 2, Kastrop.
Villy Friis, Østergade 41², Esbjerg.
Gustav Gierahn, Taarnborg 13, Nyborg.
Egon Hansen, Krügersvej 23, Odense.
Peder Poul Hansen, Nordre Fasanvej 251, København.
Richard Hansen, Skørtinge, Ryde.
Johs. Henriksen, Spanager, Ll. Skensved.
Christian Høj, Ølgod.
Frede Jensen, Hasselbjerggaard, Ejby, Ll. Skensved.
Helge Jensen, Saltøby, Hyllinge.
Konrad Brandt Jensen, Tværvej 26, Korsør.
Laurits Jensen, Holegaarden, Husby, Ejby.
Poul Jensen, Larsensvej, Græsted.
Gunnar Larsen, Svinø Øst, Lundby.
Svend Aage Larsen, Bælum.
Svend Ove Larsen, Sigersted, Ringsted.
Vilhelm Larsen, Harrested, Slagelse.
Hans Lidsmoes, Stigvang, Aarløse, Ørslev.
Peter Mikkelsen, Nisset, Lemming.
Børge Mogensen, Korsør.
Mogens Mogensen, Hostrupsvej 4, Hillerød.
Carl Nielsen, Nygaarde, Ry.
Egon Nielsen, Skovbjerg, Beder.
Herluf Nielsen, Svallerup Mark, Kalundborg.
Karl Nielsen, Dalby Møllegaard, Krogstrup.

Karl Ejnar Nielsen, Hovgaardsskoven, Skaarup.
Svend Nielsen, Hovgaardsskoven, Skaarup.
Peter Nielsen, Hurup, Østjylland.
Sv. Haugaard Nielsen, Asylgade 27, Roskilde.
Poul Olsen, Toksværd, Holme-Olstrup.
Aage Olsen, Svendsgade 4, Odense.
Evald Pedersen, Kirke Saaby, Hvalsø.
Johs. Pedersen, Stude Mark, Forlev.
Knud Edv. Pedersen, Volden, Slagelse.
Knud Ferdinand Petersen, Købmagergade 13, Masnedsund.
Niels Johs. Petersen, Bredholmshus, Sorø.
Ole Pedersen, Landsgrav Mark, Slagelse.
Valdemar Petersen, Ebbeskov, Fakse.
Hans Evald Thomsen, Ydunsgade 3 St., København N.
Villy Thomsen, Bodedyssegaard, Lyngø, Sorø.
Christian Sørensen, Vejlbj Mark, Skibby.
Niels Peter Sørensen, Brandure, Brande.
Eigil Witting, Stjernevej 27, Randers.
Johs. Wøidemann, Helsingø.

Sommerskolen 1939.

Ebba Danielsen, Solmundefjord, Færøerne.
Grethe Hansen, Sdr. Stationsvej 15, Slagelse.
Inger Marie Jensen, Maglekærsgaard, Lundby.
Marie Jensen, Høed, Mørkøv.
Mary Lind, Tjæreborg Mark, Haslev.
Anna-Lise Mølgaard, Snevre, Hjørring.
Anna Petersen, Blangshave, Rudkøbing.
Elise Petersen, Vangsgaard, Svinø, Lundby.
Katrine Petersen, Stenderup, V. Sottrup.
Ingeborg Petersen, Stude, Forlev.
Olga Petersen, Tranegaard, Ramløse, Helsingø.
Ane Lise Petersen, Tranemosegaard, Søllested.
Inger Poulsen, Dreyersvej 59, Kolding.
Dagmar Rasmussen, Bjeraasgaard, Kagstrup, Ørslev.
Marie Rasmussen, Randbøl.
Thyra Rasmussen, Grindsted.
Ingrid Simonsen, Hessum, Otterup.
Else Sørensen, Vedskølle, Vallø.
Karen Sofie Thomsen, Ulstedlund, Ulsted.
Ebba Weihe, Selletræ, Færøerne.

Elevforeningens Beretning og Hilsen.

Atter er et Aar gaaet, og her skal kort berettes om Elevforeningens Virke. Traditionen tro blev Elevmødet en stor og god Dag. Fra Landets forskellige Egne mødtes vi, glade ved Gensynet med vor Skole og dens Stab og glade ved et Gensyn med Kammerater.

Der er en sjælden Styrke ved denne Dag. Talerne, der lyder til os, Samværet og den Hjertelighed, hvormed Hilsener og Samtaler udveksles — det skal opleves.

Om Elevforeningens Generalforsamling kort dette: Formanden oplyste i Beretningen, at Medlemstallet er 1588, der er ydet i Støtte til 12 Elever 925 Kr. Det store Telt er nu ved at blive ren Ejendom og klarer sig iøvrigt helt godt. Emblemerne bringes i Erindring. Ved Vinterelevmødet 22. Januar havde Elevforeningen virkeliggjort en Idé om at forære Skolen en ny Talerstol til Brug ved større Møder. Forst. Nissen gav Udtryk for Taknemmelighed for denne betænksomme Gave.

Valgene. Bestyrelsen foreslog at udvide Bestyrelsen med 4 (Repræsentanter for de 4 sidste Hold). Dette vedtoges. Genvælgte blev Vagn Hansen, Sædder, Marie Henriksen, Dalmose, Astrid Bendtsen, Odense, Olav Friis, Flakkebjerg. Nyvalgt blev Astrid Knudsen, Hersnap, Poul Madsen, Tjæreby, Haslev, Ellen Henriksen, Slagelse, og Ole Petersen, Tønder Seminarium.

Til Revisorer valgtes Poul Lindersgaard, Rødvig, og Ellen Hansen, Jerslev.

Til Kasserer nyvalgte Lærer H. P. Hansen i Stedet for Forst. Mølbak, Hindholm, der et Aar dygtigt vogtede vor Økonomi.

Elevforeningen bragte ved Forst. Nørgaard og Fru Nørgaards Sølvbryllup gamle Elevers hjertelige Lykønskning og Tak. Et Sølv-Ragoutfad ledsagede denne Hilsen.

Ved Elevmødet rettede vi en velfortjent Tak til Forst. Nissen og Fru Nissen og deres Medarbejdere for alt det gode og lyse, de i Aarets Løb har beredt Skolens Elever og gamle Elever, naar vi kom paa Skolen. Ja, kunde vi hver for sig finde Former til lidt Gengæld over for dem og vor Skole.

Der holdes i denne Tid paa Fællesskabsfølelse og Samhørighed. Maatte ogsaa de, der øver en Højskolegerning paa Antvorskov, mærke gamle Elevers Haandslag — med Lykke i Aaret, der kommer.

Vi bringer Medlemmerne Tak for Trofasthed.

Venlig Hilsen.

Elevforeningens Bestyrelse.

Arne Hansen.

Regnskab for Antvorskov Højskoles Elevforening

for Aaret fra 1. Juni 1938 til 31. Maj 1939.

	Kroner	Øre
I n d t æ g t:		
Kassebeholdning	1537	40
Kontingent for 1 Medlem (1937—38)	2	00
Kontingent for 1573 Medlemmer (1938—39)	3146	00
Portogødtgørelse for 261 Medlemmer	91	35
Tilbagebetalt Understøttelse	25	00
Udleje af Telt	650	00
Renter: Bank og Sparekasse	73,05	
Renter: Giro	3,55	
	76	60
Emblemer	57	50
	5585	85
U d g i f t:		
Elevunderstøttelse Sommeren 38	135,00	
Elevunderstøttelse Vinteren 38—39	790,00	
	925	00
Aarskriftet	1144	09
Porto	418	95
Teltafdrag, Forsikring, Reparation, Borde	374	19
Bidrag til Det unge Grænseværn	25	00
Indkøb af Emblemer	25	00
Gaver o. lign.	170	00
Bekendtgørelser	18	01
Kassererløn	150	00
Indbetalingskort, Gebyrer o. lign.	59	27
Diverse	15	00
	3324	51
Kassebeholdning	2261	34
<i>Hindholm højskole i Juni.</i>	5585	85

Keld Mølbak.

Regnskabet gennemgaaet, sammenlignet med Bilagene og fundet rigtigt.

Vagn I. Hansen.

Poul Lindersgaard.

Indhold

<i>Erik B. Nissen</i> : Midt i en Jerntid —	3
<i>Erik B. Nisseu</i> : Træk fra Højskolelærernes Islandsrejse	8
<i>Thorvald Laursen</i> : Tidstanker	13
<i>Fred. Nørgaard</i> : En Højskole begynder	19
<i>H. P. Hansen</i> : Danmarks Værn	28
<i>Keld Mølbak</i> : Et Folk og dets Land	34
<i>Else Christensen</i> : Smaatræk fra et Englands-Ophold	43
<i>Else Sørensen</i> : I Lejrskole paa Reersø	47
<i>Erik B. Nissen</i> : Aaret 1938—39	55
Noter og Nyt	72
Elevholdene	74
Elevforeningens Beretning	76
Elevforeningens Regnskab	78